

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Лабораторія методики дошкільної
та початкової освіти

Н. М. Степанець

**Формування готовності вчителів
початкових класів області
до впровадження нового
Державного стандарту
початкової загальної освіти**

Інструктивно-методичний лист

Миколаїв
2012

Н. М. Степанець

**Формування готовності вчителів
початкових класів області
до впровадження нового
Державного стандарту
початкової загальної освіти**

Інструктивно-методичний лист

Укладач: *Н. М. Степанець*, доктор філософії, завідувач лабораторії методики дошкільної та початкової освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рецензент: *І. М. Бєлова*, заступник директора з науково-педагогічної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рекомендовано науково-методичною радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 06.06.12 № 3.

Степанець Н. М. Формування готовності вчителів початкових класів області до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти : інструктивно-методичний лист / Н. М. Степанець. – Миколаїв : ОІППО, 2012. – 60 с.

© Лабораторія методики дошкільної та початкової освіти

© Лабораторія редагування та видавничої діяльності

Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2012

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Основні завдання МОППО в умовах впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти.....	4
2. Роль курсів підвищення кваліфікації у формуванні готовності вчителів початкових класів області до роботи в умовах динамічних і кординальних змін.....	13
3. Підвищення кваліфікації та педагогічної майстерності вчителів початкових класів області в міжкурсовий період.....	15
3.1. Експериментально-дослідницька робота всеукраїнського рівня як фактор випереджального розвитку початкової освіти.....	15
3.2. Університет знань методиста – основа оперативного навчання вчителів початкових класів.....	18
3.3. Опанування інноваційного змісту навчальних предметів у обласній і районних творчих лабораторіях розвитку початкової освіти.....	22
3.4. Організація діяльності міжрайонних центрів оперативного навчання вчителів початкових класів за каскадною моделлю в період 2012 – 2016 років.....	28
4. Інформаційне забезпечення реалізації ідей і положень компетентісно орієнтованої початкової освіти: батьківські інтернет-збори «Чекаємо тебе, першокласнику!» та «Як живеш, першокласнику?».....	33
5. Висновки: від проблем до перспектив розвитку.....	38
Додатки.....	43

ВСТУП

Проблема якості шкільної освіти знаходиться в центрі уваги освітян, батьків і суспільства загалом, що вимагає вдосконалення результативного компонента змісту загальної середньої освіти.

У зв'язку з цим, зростає роль початкової школи, що протягом чотирьох років в умовах цілеспрямованого навчання та виховання забезпечує становлення дитини, її інтелектуальний, фізичний, морально-етичний, мовленнєвий, естетичний, соціальний, емоційно-вольовий розвиток.

Одним зі способів контролю та забезпечення якості загальної середньої освіти в Україні є додержання вимог Державного стандарту, що згідно із Законом України «Про загальну середню освіту» (ст. 30 п. 2.) є обов'язковим для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.

Визначною ознакою розвитку освіти в Україні є затвердження Постановою Кабінету Міністрів України 16 квітня 2011 року нового Державного стандарту початкової загальної освіти, що передбачає поетапне його впровадження в найближчі чотири роки. Цей документ міністр Д. Табачник назвав революційним, а його реалізацію – початком серйозних перетворень в українській освіті. Найважливішою цінністю сьогодні стає виховання суспільства, яке здатне навчатися та розвиватися впродовж життя.

1. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ МОІППО В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

За останнє десятиріччя загальноосвітня школа перейшла на новий зміст, структуру і термін навчання, до першого класу йдуть переважно діти шестирічного віку. Тому сьогодні, як ніколи, важливо забезпечити наступність дошкільної та початкової освіти, що передбачає збереження зв'язку між побудовою навчальних предметів для початкової школи й обсягом життєвих знань, який дитина набула ще до школи.

Згідно із Законом України «Про дошкільну освіту», унесених Верховною Радою 6 липня 2010 року змін щодо обов'язкової дошкільної освіти дітей 5-річного віку, у більшості районів області створюються умови для надання рівних стартових можливостей незалежно від того, відвідують вони дошкільний навчальний заклад чи охоплені іншими формами здобуття дошкільної освіти.

Останніми роками призупинено процес необґрунтованого закриття дошкільних навчальних закладів, відновлено діяльність щодо формування їх мережі відповідно до потреб населення в Миколаївській області.

На базі загальноосвітніх навчальних закладів м. Миколаєва та області відкрито групи для організації роботи з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують дошкільні навчальні заклади, за програмою «Впевнений старт». У 2011/2012 навчальному році кількість груп збільшилася на 10 %. Проте проблема забезпечення належної передшкільної підготовки дітей залишається вирішеною ще не повною мірою і потребує удосконалення з врахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти, нова редакція якого затверджена у травні 2012 року.

Отримання дітьми якісної, доступної освіти вже у передшкільний період свого життя набуває особливого значення в умовах динамічних змін у початковій школі.

У найближчі чотири роки нові навчальні плани та програми вводяться початкової школи вводяться поетапно в період 2012 – 2016 років.

У програмах із кожного предмета курсу початкової освіти оновлено й уточнено мету та завдання їх вивчення, що утверджують цінність і пріоритетність розвитку особистості дитини засобами відповідних компетентностей з урахуванням специфіки предмета.

Відбулося упорядкування термінологічного поля компетентнісного підходу на основі нових досягнень із теорії навчання. Зокрема вчителі повинні засвоїти тлумачення та навчитися грамотно користуватися такими базовими поняттями, як: *компетентність, ключова компетентність, предметна*

компетентність і компетенції.

Більш жорсткі і чіткі в сучасній початковій школі вимоги до результативної складової початкової освіти з усіх предметів зумовили зміни в розумінні поняття **якість освіти**.

Типовими навчальними планами початкової школи передбачено:

- вивчення іноземної мови з 1-го класу;
- введення з другого класу нового навчального предмета «Сходинки до інформатики» (1 година на тиждень), спрямованого на опановування учнями інформаційно-комунікаційних технологій.

За рахунок укрупнення дидактичних одиниць ускладнюється зміст математичної освіти першокласників. Якщо раніше в першому класі нумерацію та обчислення вивчались в концентрі від 1 до 20, то за новими програмами – до 100.

Зміст стандарту і програм із математики доповнюється такими змістовними лініями, як «Робота з даними» та «Сюжетні задачі». Звертається увага на вміння дітей проводити семантичний аналіз тексту задачі та подавати його результати у вигляді схеми, рисунка, таблиці; складати план розв'язання складеної задачі, знаходити різні способи розв'язування задачі, визначати раціональний спосіб, перевіряти правильність розв'язання задачі; складати задачі за рисунком, схемою, математичним виразом, за практичними діями з предметами, задачі, аналогічні та обернені до розв'язаної.

«Робота з даними» передбачає опанування учнями способами подання інформації; формуються вміння знаходити, аналізувати, порівнювати інформацію, подану в таблицях, схемах, діаграмах; заносити дані до таблиць; використовувати дані для розв'язання практично зорієнтованих задач; під керівництвом учителя знаходити інформацію за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

На вивчення природознавства в початковій школі за новими навчальними планами відводиться 2 години на тиждень (традиційно – 1 година), що пов'язано з перенесенням частини навчального матеріалу з 5-го в 4-й клас.

Оновлення змісту вищезазначених навчальних предметів спрямовано на забезпечення збалансованості та співвідношення природничо-математичної, суспільно-гуманітарної та оздоровчо-технологічної складових загальної середньої освіти, механізму стійкого інноваційного розвитку природничо-математичної освіти, передбаченого Державною цільовою соціальною програмою підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року.

Визначною характеристикою інновацій у початковій школі є не обсяг навчального матеріалу, а модернізація навчально-виховного процесу відповідно до нових освітніх цілей і завдань, динамічний перехід від знаннєвої до компетентнісної, особистісно-орієнтованої початкової освіти.

Сучасна функція вчителя початкових класів – не давати учням готових знань, а вчити їх здобувати, формуючи в собі наполегливість, цілеустремління, бажання і здатність вчитися самостійно, із інтересом і задоволенням. Спільна робота вчителя та учня початкової школи сьогодні являє собою не пояснення та запам'ятання, а пошук істини, життєвих цінностей і смислів в умовах навчального діалогу, співробітництва та взаєморозуміння.

У процесі навчання в початковій школі діти повинні набути інтегрованої здатності цілісно реалізовувати на практиці здобуті знання, досвід, сформувати власну систему ціннісних орієнтацій, уміти висловити особисте ставлення до себе, до процесу та результату навчання, до інших людей, до всього, що оточує і що відбувається – зрозуміти своє «Я» і усвідомити свою роль у власному житті, у житті рідних, суспільства, держави.

Нові освітні цілі і завдання та новий зміст початкової освіти вимагають використання нових технологій навчання, нових методичних прийомів організації навчального процесу, які б базувались на сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки та свідомій і творчій діяльності вчителя.

Чи готові вчителі початкових класів із 1 вересня 2012 року поетапно впроваджувати нові програми, здійснювати компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи до викладання навчальних предметів у початковій школі?

За свідченням науковців, готовність до педагогічної діяльності включає переконання, погляди, ставлення, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, уміння, установки, спрямовані на певну поведінку. М. Д'яченко, Л. Кандибович, А. Ліненко, В. Сластьонін визначають готовність як цілісне, складне, особистісне утворення, що забезпечує високий рівень педагогічної діяльності та охоплює:

- професійні знання, професійну спрямованість психічних процесів;
- професійно-педагогічні погляди, переконання, ставлення;
- уміння долати труднощі, оцінювати наслідки своєї праці, професійно самовдосконалюватися.

Г. Троцько подає таку структуру професійної готовності до педагогічної діяльності в нових умовах:

- *мотиваційний компонент* (позитивне ставлення до педагогічної професії, стійкі наміри присвятити себе педагогічній діяльності, інтерес до роботи вчителя);
- *морально-орієнтаційний* (моральне обличчя педагога, оволодіння професійно-педагогічними та загальнолюдськими цінностями);
- *змістовно-операційний* (професійні знання й уміння, педагогічне мислення, професійна спрямованість уваги, сприймання, уява, педагогічні здібності);
- *емоційно-вольовий* (цілеспрямованість, працьовитість, наполегливість, рішучість, самостійність).

Таким чином, формування готовності вчителя початкових класів до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти, нових програм і підручників на період 2011 – 2016 р.р. не обмежується поінформованістю педагогів, а вимагає комплексного наукового підходу та системної й виваженої роботи в умовах динамічних і кординальних змін. Реально їх здійснити можливо лише за умови, коли **кожен учитель сам буде активно та наполегливо вчитися**, постійно підвищувати рівень своєї фахової компетентності, збагачувати та оновлювати власний практичний досвід.

Для педагогів 1 – 4 класів ця ситуація ускладнюється багатопредметністю викладання. Зміст початкової освіти включає 7 освітніх галузей, 12 навчальних предметів, щонайменше 8 із них – викладає один учитель.

Одночасно опанувати нові технології викладання та зміст і методик у багатьох предметів – справа для вчителя надзвичайно нелегка. У таких умовах підвищується значущість наукових і науково-методичних установ системи післядипломної освіти.

Особливого підходу в організації науково-методичного супроводу нововведень у початковій школі області вимагає багаточисельність такої категорії педагогічних працівників, як учителі початкових класів.

Так, станом на 01.01.2012 року в школах I ступеня Миколаївської області працювало більш ніж 2,6 тисяч вчителів, що перевищує 30-відсотковий показник загальної кількості вчителів 1 – 11 класів. За останні 5 років кількісний склад учителів дещо збільшився, а у 2011/2012 навчальному році мав такі якісні показники. Вищу кваліфікаційну категорію мають – 38 % учителів початкових класів області, 26 % – першу, 8 % – другу, 28 % – категорію «спеціаліст». Звання «учитель-методист» має 122 учителя початкових класів, звання «Старший вчитель» – 478 педагогів, заслужених учителів України – 2.

Ураховуючи різний рівень освітніх характеристик і практичного досвіду вчителів, протягом 2011/2012 навчального року проводилася системна та різнопланова підготовка учителів початкових класів області до роботи в нових умовах.

Провідна роль у підготовці вчителя початкових класів до впровадження нових навчальних програм початкової освіти, здійсненні науково-методичного супроводу впровадження нового Державного стандарту в загальноосвітніх навчальних закладах області належить Миколаївському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти, зокрема: кафедрі педагогіки, психології та менеджменту освіти (завідувач К. Ф. Нор), лабораторії методики дошкільної та початкової освіти (завідувач Н. М. Степанець), лабораторії художньо-естетичної освіти (завідувач Д. О. Крик), лабораторії практичної психології (завідувач К. Пенюгіна) та іншим структурним підрозділам МОІППО.

Науково-методичний супровід упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти

11

Організаційно-методичні проблеми переходу початкової школи на новий зміст вирішують методисти лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО Н. М. Степанець, Т. І. Вареник та І. О. Трубнікова; науковий супровід здійснюють кандидати педагогічних наук, доценти кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти К. Ф. Нор, О. О. Сокурєнко, професор С. І. Якименко та старший викладач Г. В. Хортів; психологічний супровід – кандидат педагогічних наук, доцент Л. М. Олійник, старший викладач С. О. Калашникова.

Мета діяльності працівників МОППО в контексті зазначеної проблеми: створення умов для оперативного навчання керівних і педагогічних працівників, забезпечення їх готовності працювати в нових умовах.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання**:

- створити систему управління підвищенням професійної компетентності та педагогічної майстерності методистів із початкової освіти районних (міських) методичних кабінетів (центрів), керівників і вчителів 1 – 4 класів загальноосвітніх навчальних закладів області;
- забезпечити науково-методичний супровід безперервності між ланками освіти: дошкільна –

початкова – основна школа (5 клас) з урахуванням нового змісту Базового компонента дошкільної освіти (2012) та нових навчальних програм для 5 класу (2013/2014 навчальний рік);

Серед провідних **шляхів розв’язання поставлених завдань:**

- розподіл між педагогами об’єктів творчого пошуку науково-методичних засобів розв’язання актуальних проблем викладання нового змісту навчальних предметів у 1 – 4 класах;
- розробка інноваційних форм методичної роботи з педагогічними кадрами, що забезпечить оперативність одержання інформації з врахуванням етапності впровадження нових навчальних планів, програм та підручників у загальноосвітніх навчальних закладах області на період 2012 – 2016 роки;
- формування в учасників навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня прагнення до самовдосконалення та самопізнання, підвищення інноваційної компетентності й професіоналізму;
- інформаційне забезпечення переходу початкової освіти в області на новий зміст компетентнісного спрямування.

Однією із важливих функцій органів управління будь-якої соціальної системи є інформаційне забезпечення її діяльності. Ця діяльність спрямована на створення, організацію функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які служать успішному виконанню задач управління розвитком початкової освіти в Миколаївській області.

У розв’язанні проблем підготовки вчителів до впровадження нового змісту освіти та забезпечення її якості передбачені канали прямого та зворотнього потоку інформації (додаток 1).

Таким чином, Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти створений **єдиний інформаційний простір** щодо цілісного охоплення проблем модернізації змісту початкової освіти, адаптивна до регіональних умов система науково-методичного супроводу інноваційного розвитку початкової освіти на обласному, районному (міському),

шкільному та самоосвітньому (особисто-педагогічному) рівнях на період від 2011 до 2016 років.

Ця система передбачає активну самоосвітню діяльність усіх, хто причетний до модернізації навчально-виховного процесу в початковій школі на основі нових стандартів і навчальних програм: науково-педагогічні працівники МОППО – методисти з початкової освіти районних (міських) методичних кабінетів (центрів) – керівники загальноосвітніх навчальних закладів – учителі-практики – батьки учнів початкових класів – громадськість.

Так, проблеми й способи їх розв'язання щодо підготовки педагогічних працівників і батьківської громадськості до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та використання нових навчальних програм із 1-го класу у 2012/2013 навчальному році розглядались у 2012 році на колегії обласного управління освіти і науки Миколаївської обласної адміністрації, на засіданнях вченої та науково-методичної рад МОППО.

Системна робота в розв'язанні даної проблеми була передбачена наказом управління освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації від 16.02.12 № 119 «Про невідкладні заходи по підготовці педагогічних працівників до впровадження нових програм для 1-го класу загальноосвітньої школи у 2012/2013 навчальному році».

На Миколаївських каналах обласного та міського телебачення працівниками управління освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації ОДА, Миколаївського обласного інституту післядипломної освіти систематично проводиться інформаційно-консультативна робота щодо роз'яснення основних положень нового Державного стандарту початкової освіти, розкриваються особливості організації навчально-виховного процесу у 1 класі у 2012 – 2013 році. Найбільше уваги майбутнім першокласникам та їх батькам було приділено журналістами каналу «ТАК-TV», передачі яких проводилися за участю науковців, методистів і практичних психологів МОППО (К. Ф.Нор, Н. М. Степанець, О. О.Сокурєнко, Г. В. Хортів та інших).

Лабораторією методики дошкільної та початкової освіти робота МОППО по підготовці вчителів до впровадження нових стандартів та програм проводиться цілеспрямовано, системно, урізноманітнюються форми і способи її організації. Календар подій та науково-методичних заходів щодо підготовки педагогів до роботи в умовах динамічних змін у початковій школі подано в додатку 2.

2. РОЛЬ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ОБЛАСТІ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ДИНАМІЧНИХ ТА КОРДИНАЛЬНИХ ЗМІН

У 2011/2012 навчальному році навчально-тематичні плани курсів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів були складені з врахуванням сучасних тенденцій розвитку початкової освіти, положень і вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти, впровадженням компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходів до навчання молодших школярів. Рішенням ученої ради МОППО затверджено нову тематику навчальних занять.

Для слухачів-вчителів початкових класів розроблено нові спецкурси:

- Упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти.
- Особливості викладання навчальних предметів у 1 класі загальноосвітньої школи.
- Використання інноваційних технологій у початковій школі.
- Інноваційна компетентність учителя початкових класів.
- Формування інтелектуальної культури особистості.
- Розвиток критичного мислення молодших школярів.
- Формування в молодших школярів уміння вчитися як ключової компетентності особистості.
- Викладання іноземної мови з 1 класу.

- Варіативність здобуття передшкільної освіти дітей 5-річного віку.
- Організація навчання в сільській школі в умовах індивідуального навчання та в класах з малою чисельністю учнів.
- Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на уроках фізичної культури та основ здоров'я в початковій школі та інші.

У 2012 році пройшли навчання дві групи вчителів іноземної мови, які будуть викладати цей предмет із 1 класу та дві групи вчителів початкових класів, які будуть викладати новий предмет «Сходинки до інформатики» з 2-го класу.

Відповідно до замовлень педагогів, у 2013 році планується 90 % курсів учителів початкових класів будуть мати спецкурс «Інформатика в початковій школі» і включати різноплановість використання ІКТ у практиці роботи слухачів-спеціалістів ЗОШ І ступеня, у тому числі особливості викладання нового навчального предмета «Сходинки до інформатики».

Стало позитивною практикою проведення курсів підвищення кваліфікації з використанням активних форм навчання: круглі столи, дискусії, тренінги, майстер-класи, розробка та публічний захист колективних творчих проєктів, проводилося індивідуальне та групове консультування слухачів, що дало змогу створити умови для творчої самореалізації педагогів, вияву індивідуальних здібностей і творчого потенціалу, усвідомлення інноваційного змісту та сучасних орієнтирів у методиці викладання навчальних предметів із урахуванням компетентнісного та особистісно-орієнтованих підходів.

Оцінювання роботи слухачів здійснюється індивідуально, за кредитно-модульною системою. Моніторингові дослідження якості підготовки вчителів на курсах демонструють тенденції до значного зростання показників приросту знань учителів початкових класів та керівників шкіл за час перебування на курсах (на 20 % протягом року).

Проте, показники успішності педагогічних працівників, які проходили навчання в очно-заочній формі, дещо нижчі. Це є свідченням того, формування на курсах готовності до впровадження нових навчальних програм у 1 – 4 класах в очно-заочній формі потребує більш тривалого часу і можливостей

безпосереднього спілкування та відпрацювання практичних навичок використання сучасних освітніх технологій.

Інноваційного змісту набула у 2011/2012 навчальному році й підготовка вчителів початкових класів у міжкурсовий період, форми науково-методичного супроводу переходу початкової освіти на оновлений зміст урізноманітнилися.

3. ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ОБЛАСТІ В МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

3.1. Експериментально-дослідницька робота всеукраїнського рівня як фактор випереджального розвитку початкової освіти.

Актуальність проблеми формування досвіду дослідницької діяльності вчителів та учнів в сучасній початковій школі зумовлена вимогами реформування освіти в напрямку компетентнісного її спрямування, активного пізнання та самопізнання, прагнення до постійного розвитку та самовдосконалення всіх учасників навчально-виховного процесу.

Успішному впровадженню нових стандартів і програм у початковій школі сприяє дослідно-експериментальна робота загальноосвітніх навчальних закладів Миколаївської області на всеукраїнському рівні.

Так, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 23.05.11 № 472 у Миколаївському муніципальному колегіумі проводиться дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня з проблеми «Створення експериментальної моделі розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи», яка розрахована на період 2011 – 2016 роки. Науковий керівник експерименту – С. О. Скворцова, доктор педагогічних наук, професор кафедри математики та методики початкового навчання Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського.

Разом з тим С. О. Скворцова – співавтор нового державного стандарту початкової школи в освітній галузі «Математика», програми та підручника: Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 1 клас. 2012 р., апробація якого проводилась в Миколаївському муніципальному колегіумі (директор Січко С. М.).

У 13 загальноосвітніх закладах області проводиться експериментальна робота всеукраїнського рівня і з проблеми «Художньо-естетична освіта і виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі впровадження інтегрованих курсів». Науковий керівник експерименту – Л. С. Аристова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Крім того, Л. С. Аристова – співавтор нового підручника: Аристова Л. С., Сергієнко В. В. Музичне мистецтво. 1 клас, 2012 р., апробація якого проводилася в школах області.

Навчально-методичний комплекс з інтегрованого курсу «Навколишній світ», що діє в рамках Всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Росток» проходить апробацію ЗОШ І – III ступенів № 18 Миколаївської міської ради (директор Колечко Н. А.). Науковий керівник проекту – Т. О. Пушкарьова, кандидат педагогічних наук, доцент, начальник відділу менеджменту освіти і вивчення педагогічного досвіду Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, професор кафедри управління освітою КОІПОПК.

Таким чином, ще в підготовчий період 2011/2012 навчального року в експериментальних закладах проводилася попередня апробація нових підручників, організовані творчі зустрічі з їх авторами, у процесі яких учасники відвідували відкриті уроки в експериментальних навчальних закладах, у безпосередньому діалозі з авторами пізнавали інноваційний зміст нових програм і технологічні підходи в їх реалізації.

У період 2006 – 2012 років на Миколаївщині проводиться експеримент всеукраїнського рівня з проблеми «Формування інтелектуальної культури особистості в умовах навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу». Науковий керівник – О. Я. Митник, доктор педагогічних наук,

професор кафедри педагогіки початкової освіти і методик викладання Київського університету імені Бориса Грінченка.

У результаті проведеної експериментальної роботи вчителі-експериментатори Миколаївського муніципального колегіуму, ЗОШ I – III ступенів № 3 і № 51 Миколаївської міської ради, ЗОШ I – III ступенів № 4 Южноукраїнської міської ради, ЗОШ I – III ступенів № 1 Новоодеської та Баштанької районних рад ЗОШ № 1:

- опанували логічний компонент початкової освіти, частково закладений в нові програми з математики;
- здобули досвід організації конструктивної взаємодії в підсистемах «учень – учень», «учень – учні», «учитель – учень», що є необхідною умовою діяльності в умовах впровадження нового Державного стандарту;
- мають досвід використання евристичних методів навчання в процесі викладання, що є найбільш актуальними та повною мірою належать до сучасних засобів педагогічної майстерності;
- формують у себе та своїх учнів логічність та критичність мислення, бажання та здатності самостійно вчитися, аналізувати ситуацію, адекватно оцінювати результати, бути зрозумілим у викладі своїх думок, виробляти уміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку.

Таким чином, дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня, глибоке ознайомлення з авторськими розробками наукових керівників сприяли опануванню педагогами механізмами впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти, засвоєнню його компетентнісного змісту, що є фактором випереджального розвитку педагогічних працівників.

У 2012/2013 навчальному році своїми творчими здобутками вчителі-експериментатори будуть ділитися з учителями 1-х класів області: започатковано діяльність шести авторських творчих майстерень із найактуальніших проблем розвитку початкової школи.

Час потребує педагога-новатора, педагога-дослідника, здатного вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, запроваджувати нововведення не заради самих нововведень, а з метою створення особистісно-орієнтованої моделі навчально-

виховного процесу, що ґрунтується на спільності, співбутті та співтворчості дитини і дорослого .

Досягненню поставлених задач у масовій практиці роботи багаточисленного колективу вчителів початкових класів області допомагає системна і постійна робота з методистами районних (міських) методичних служб.

Активізація навчально-творчої та дослідницької діяльності педагогів у період переходу на новий зміст освіти є цілком природним явищем.

3.2. Університет знань методиста – основа оперативного навчання вчителів початкових класів.

Забезпечення системи початкової освіти, організація науково-методичної роботи, підвищення кваліфікації, професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх закладів і розвиток їхньої творчої ініціативи в міжкурсовий період покладається на районний (міський) методичний кабінет (центр).

Згідно з Положенням про обласні інститути післядипломної педагогічної освіти, МОППО здійснює керівництво районними (міськими) методичними кабінетами й центрами (методичними службами) області, координує та вивчає їхню діяльність, надає їм науково-методичну та практичну допомогу.

Модернізація освіти загалом, посилення соціальної ролі методичної служби в умовах зміни освітньої парадигми та розширення інноваційного освітнього простору викликали необхідність підготовки спеціалістів із сформованими потребами до професійної самоосвіти, спроможних до саморозвитку й повноцінної самореалізації у своїй непростій професії методиста-андрагога.

Саме методист із початкової освіти районного методичного кабінету (міського науково-методичного центру) у системі науково-методичної роботи з учителями, адміністраціями шкіл визначає пріоритетні вектори і домінанти розвитку початкової освіти в регіоні, модифікацію (видозміни) власних функцій, змісту, форм, методів. Як визначають сучасні дослідники системи безперервної післядипломної освіти (В. Пуцов,

О. Козлова, О. Соколовська, Л. Набока, О. Пехота), крім традиційних функцій науково-методичної роботи (компенсаторні, адаптивні, розвивальні або освітні, інформаційні, консультативні), у нових освітніх умовах мають здійснюватися такі, модернізовані функції: фасилітативна, дослідницька, проектувальна, експертна, що вимагає активізації інноваційних функцій методиста районного (міського) методкабінету (центру).

Виходячи із вищезазначених умов, однією з форм взаємодії інституту післядипломної педагогічної освіти з методичними кабінетами (центрами) регіонів області є систематична організація занять в університеті методистів з початкової освіти. У 2011/2012 навчальному році методисти лабораторії дошкільної та початкової освіти МОППО університету, працюючи над проблемою «Формування інноваційної компетентності педагогічних працівників початкової освіти області», провели чотири заняття.

Спільна діяльність методистів МОППО та районних (міських) методичних служб на заняттях в університеті була направлена на здійснення управління інноваційною освітньою діяльністю вчителів початкових класів і полягає в інформаційно-методичній підтримці нового, що поширюється в освітній процес, пропаганді досягнень науки, освітніх інновацій; вивченні, узагальненні та впровадженні ідей перспективного педагогічного досвіду, організації дослідницької роботи, підтримці педагогів-експериментаторів.

Актуалізація інноваційної складової в діяльності методиста зумовлена ще й тим, що методична робота в її традиційному розумінні (як підвищення кваліфікації педагогічних працівників у міжкурсовий період) в умовах інноваційного освітнього простору має характер науково-методичної діяльності.

До участі в роботі університету методистів із початкової освіти постійно долучалися наукові працівники МОППО: викладачі кафедри психолого-педагогічної освіти К. Ф. Нор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри, а також кандидати педагогічних наук О. О. Сокурєнко., Л. М. Олійник, Л. А. Калініна, викладачі кафедри С. О. Калашникова та Т. Д. Капустеринська.

Методисти з початкової освіти на заняттях університету працюють над розвитком власного творчого (креативного) та

критичного мислення (здатності оцінювати ідеї, контролювати інформацію, переробляти і створювати свою); а також здатності до проєктивної та науково-дослідної діяльності.

У зв'язку з впровадженням нового Державного стандарту початкової загальної освіти, методисти активно працювали самі й організовували навчання вчителів щодо ознайомлення з новими нормативними документами. Під їх керівництвом педагоги здійснювали аналіз навчальних програм, вивчали науково-методичні статті, проєктували й моделювали свою діяльність у нових, кардинально змінених умовах.

Для методистів із початкової освіти районних (міських) методичних кабінетів (центрів) систематично проводяться заняття університету знань методиста, обласні науково-методичні семінари, семінари-практикуми, що передбачає активну участь учасників у тренінгах, ділових іграх, обговоренні та розробці в групах практичних шляхів вирішення нагальних проблем розвитку початкової освіти, попередньої підготовки методистів до занять.

Так, 28 – 29 квітня 2011 року на базі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів міста Новий Буг проводився обласний семінар із проблеми «Забезпечення наступності в діяльності дошкільного навчального закладу та початкової школи в умовах оновлення змісту дошкільної та початкової освіти».

Обговорювалися проблеми та перспективи впровадження компетентнісного підходу на заняттях з 5-річними дітьми в дошкільних навчальних закладах і на уроках з 6-річними учнями в школі. Учасники семінару ознайомилися з системою роботи загальноосвітніх шкіл Новобузького району щодо організації навчання дітей 5-річного віку, які не відвідують дошкільні навчальні заклади.

Аналіз забезпечення безперервності дошкільної та початкової освіти в області був представлений методистами Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Н. М. Степанець і Т. І. Вареник, шляхи їх вирішення пропонували Н. В. Майборода та А. І. Козицька та інші викладачі-методисти КВНЗ «Новобузький педагогічний коледж», методисти Новобузького райметодкабінету О. М. Лагодієнко та В. О. Гоцуляк.

Методисти першими на занятті університету в Парутинській ЗОШ І – ІІІ ст. Очаківського району «Реалії та перспективи розвитку початкової школи в умовах підготовки до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти» презентували свої проекти і плани впровадження нових програм, робили порівняльний аналіз і обговорювали нормативні документи, що стосуються компетентнісного спрямування початкової освіти та перспектив її розвитку у 2012/2016 роках.

Під керівництвом методистів належну активність виявили вчителі початкових класів у проведенні заочних обласних конкурсів творчих робіт «Педагогічними стежинами В. О. Сухомлинського» (наказ УОН Миколаївської ОДА від 05.07.2011 № 514) та конкурсу відеоматеріалів «Педагогічний досвід освітян регіону» (наказ УОН від 29.05.12 № 505). У 2011/2012 навчальному році в них взяли участь більше 100 педагогів школи І ступеня, 23 – нагороджено дипломами.

За умовами зазначених конкурсів, учителі початкових класів області презентували власні розробки щодо впровадження компетентнісного та особистісно-орієнтованого навчання в початковій школі, демонстрували практичні прийоми та методи, що відповідають ідеям нового Державного стандарту початкової освіти, свідчать про інноваційне мислення педагогів.

Найактивнішу участь у заняттях університету взяли в минулому навчальному році методисти Ватульова О. Г. (м. Миколаїв), Радчук Т. А. (Баштанський район), Сербін В. Г. (Жовтневий район), Лагодієнко О. М. (Новобузький район), Шаф Г. Д. (Веселинівський район), Кондратенко О. В. (Березнегуватський район), Покотиленко Л. Р. (м. Первомайськ), Широкова В. О. (Миколаївський район), Джаноян Т. А. (Очаківський район), Лапченкова Л. М. (Снігурівський район), Федончук Н. В. (Братський район) та Козиренко О. А. (Сланецький район).

На новому етапі модернізації післядипломної освіти проблема підвищення кваліфікації методистів з початкової освіти у 2012/2013 навчальному році буде продовжуватись з перебудовою навчального процесу на андрагогічних принципах і технологіях, що у своїй основі орієнтовані на розвиток здатності фахівця удосконалювати свої професійні якості, відтворювати, створювати, презентувати та поширювати власний практичний досвід, адаптований до інноваційного освітнього простору початкової освіти.

3.3. Опанування інноваційного змісту навчальних предметів у обласній та районних творчих лабораторіях розвитку початкової освіти.

Науково-методична робота в школі, у районі – це не переписування з журналів і перечитування на засіданнях методичних об'єднань модних термінів та пустих для розуміння вчителя-практика текстів.

Сьогодні важливо не лише відтворювати нову інформацію, а **створювати** на її основі сучасну методику викладання, доцільну для використання в конкретному класі і в конкретних умовах. Лише від розмов та доповідей про компетентність компетентним не стане ні учень, ні вчитель, ні методист, ні керівник.

Разом з тим варто врахувати, що педагоги, як і діти, потребують особистісно-орієнтованого, індивідуального та диференційованого підходів, оскільки реакція на нововведення у кожного є різною. Природно, що не всі вчителі можуть швидко і легко «перебудуватись». Тому більш широко слід застосовувати конструктивну взаємодію у підсистемах «учитель-учитель», «учитель-учителі», «методист РМК-методист» на основі міжособистісного спілкування за принципами: міркуємо для себе, міркуємо для інших, міркуємо разом з іншими.

Інтерактивні методи проведення занять, проектно-цільове планування, постійна навчально-творча діяльність учителя, що вимагає критичності мислення і конструктивної взаємодії з колегами, батьками, учнями сформує новий досвід й відкриє нові горизонти перспектив розвитку кожної особистості, учасника навчально-виховного процесу.

Оригінальною за задумом та практично дієвою у 2011/2012 навчальному році була робота творчої лабораторії розвитку початкової освіти області за освітніми галузями Державного стандарту початкової загальної освіти.

Творча лабораторія розвитку початкової освіти в Миколаївській області – форма науково-методичної роботи, використання якої дало змогу:

- організувати оперативне навчання вчителів початкових класів, які будуть навчати першокласників у 2012/2013 навчальному році;

- шляхом розподілу об'єктів педагогічних досліджень та творчого пошуку оперативно ознайомити і практично апробувати зміст нормативних документів, що представляють усі освітні галузі початкової освіти: «Мови і літератури», «Математика», «Природознавство», «Суспільствознавство», «Технології», «Мистецтво», «Здоров'я та фізична культура»;
- запровадити каскадну модель оперативного навчання всіх вчителів початкових класів на рівні області, району (міста), школи, самоосвіти.

Наказом управління освіти і науки Миколаївської ОДА були визначено базові загальнонавчальні заклади Миколаївської міської ради і проведені практичні заняття з проблеми «Підготовка вчителя до впровадження нових навчальних програм у 1 класі» з усіх освітніх галузей: «Мови та літератури» – ЗОШ № 40, «Математика» – ЗОШ № 64, «Природознавство» – ЗОШ № 24, «Суспільствознавство» – ЗОШ № 46, «Здоров'я та фізична культура» – ЗОШ № 34, «Мистецтво» – Миколаївський муніципальний колегіум.

Важлива особливість: діяльність творчих лабораторій організована за каскадною моделлю оперативного навчання вчителів початкових класів на рівні області, району, школи. Учасники обласного рівня навчань організовують аналогічну роботу в районі чи місті; учасники занять на районному рівні – проводять відповідного змісту навчання в школах. Таким чином здійснюється управління самоосвітньою діяльністю кожного вчителя початкових класів області.

Робота творчих лабораторій передбачає активність всіх і кожного з учасників, попередню підготовку, виконання завдань дослідницького характеру, порівняльного аналізу вимог та наявного практичного досвіду вчителів. Учителі вчилися передбачати, моделювати, спілкуватись з колегами, генерувати ідеї й аргументовано відстоювати їх.

Перше, організаційне, засідання творчої лабораторії було проведено 18 січня 2012 року на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

У роботі творчої лабораторії брали участь методисти початкової освіти районних (міських) методичних кабінетів (центрів), представники Миколаївського державного

університету імені В. О. Сухомлинського, комунального вищого навчального закладу «Новобузький педагогічний коледж», а також науково-педагогічні працівники Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Розглядалися питання:

1. Особливості організації навчально-виховного процесу в початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2011/2012 навчальному році (Степанець Н. М., завідувач лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО).

2. Формування ключових компетентностей учнів початкових класів з використанням ІКТ-технологій: презентація змісту нового навчального предмета початкової школи «Сходінки до інформатики» (Сокурєнко О. О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти).

3. Інноваційні аспекти науково-методичної роботи щодо підготовки педагогічних працівників до впровадження нових навчальних програм у 1-му класі та удосконалення результативного компонента початкової освіти (Степанець Н. М., завідувач, та Трубнікова І. О., методист лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО).

Під час практичної роботи учасники заходу, працюючи в групах, об'єднаних за освітніми галузями Державного стандарту початкової загальної освіти, :

- зробили висновки щодо порівняльного аналізу змісту навчальних програм для 1-го класу 2006 та 2011 років з основних предметів початкової школи;
- розробили програму підготовки вчителів 1-х класів до роботи за новими програмами на обласному, районному та шкільному рівнях.

Під керівництвом Бабійчук В. Г., методиста лабораторії інноваційного розвитку та дистанційної освіти МОППО учасниками творчої лабораторії було створено інтернет-спільноту «Перший клас: нове покоління».

Учасниками наступних занять у творчій лабораторії розвитку початкової освіти в Миколаївській області стали досвідчені вчителі-практики – представники всіх регіонів області, які є одночасно членами обласної творчої лабораторії в певній освітній галузі та керівниками районної (міської) творчої лабораторії цієї ж галузі початкової освіти.

На заняттях вивчались, презентувались й обговорювались інноваційні аспекти змісту нових програм для 1-го класу, на відкритих уроках демонструвались активні форми навчання першокласниками та рівень професійної компетентності сучасного вчителя початкових класів.

Так, 16 лютого 2012 року для керівників районних творчих лабораторій в освітній галузі «Математика» проводилось навчання на базі ЗОШ I – III ступенів № 64 Миколаївської міської ради (керівник Степанець Н. М., директор школи Павлюк А. М.)

Відкритий урок з використанням особистісно-орієнтованих технологій, розкриттям засобів диференціації та індивідуалізації під час вивчення математики показала Джулай Н. В. На відкритому занятті з 5-річними учнями, у співбесіді з учителем (Дрожек І. М.) та адміністрацією школи вчителі познайомились із досвідом організації в школі системного навчання дітей, які не відвідують дошкільні навчальні заклади. Під час екскурсії по школі – з прекрасними умовами, створеними для першокласників у приміщенні та на території закладу.

Як результат аналізу та спостережень, вивчення нових науково-теоретичних положень презентували власні висновки та напрацювання за всіма змістовими лініями курсу математики, обговорили їх в групах, змодельювали і представили колективні міні-проекти щодо форм і способів удосконалення професійної майстерності вчителів-практиків по засвоєнню нового, компетентісно спрямованого змісту математичної освіти. Після екскурсії по школі відзначили високий рівень підготовки матеріальної бази, затишні, естетичні й зручні умови навчання і життєдіяльності першокласників у приміщенні та на території закладу.

21 лютого 2012 року на базі Миколаївського муніципального колегіуму проводились заняття творчої лабораторії в освітній галузі «Мистецтво» (керівники лабораторії Крик Д. О., Кібалова Т. В., директор школи Січко С. М.)

На занятті розкривались способи опанування художніх цінностей, здобуття власного естетичного досвіду учнів-першокласників на уроках музичного та образотворчого мистецтва.

Члени обласної творчої лабораторії в галузі «Мистецтво», які працюють за музичною змістовою лінією, відвідали й

проаналізували урок музичного мистецтва (учитель Петрова Т. М.). Учителі, які навчались за образотворчою змістовою лінією відвідали урок образотворчого мистецтва (учитель Губанова Т. О.). На заняттях були проведені майстер класи:

- «Поетапне виконання практичних завдань на уроках образотворчого мистецтва у 1 класі (Крик Д. О.);
- «Фантазуємо, граємося та жартуємо на уроках музичного мистецтва» (Кібалова Т. В)».

Практичне заняття з проблеми «Інноваційні технології викладання мистецьких дисциплін. Інтерактивні художньо-педагогічні технології» та презентацію авторського підручника «Музичне мистецтво. 1 клас» (авт.: Аристова Л. С., Сергієнко В. В.) провела кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Аристова Л. С.

Інноваційні аспекти освітньої галузі «Мови і літератури», особливості нових програм із навчання грамоти були предметом розгляду в ЗОШ I – III ступенів № 40 Миколаївської міської ради (керівник лабораторії Степанець Н. М., директор Липунова Т. Б.). Свою майстерність та шляхи формування комунікативної компетентності учнів у 1 класі демонструвала на уроках у 1 класі вчитель вищої категорії Терещенко І. О. Прийоми використання засобів диференціації та індивідуалізації навчання в умовах комунікативно спрямованої, компетентнісної мовної освіти розкрила викладач Новобузького педколеджу О. А. Мішеніна.

Здоров'язберезувальна компетентність як ключова, так і предметна формується на уроках із основ здоров'я та фізичної культури. Саме такі відкриті уроки проводили 11 квітня 2012 року вчителі Миколаївської ЗОШ I – III ступенів № 34 Миколаївської міської ради Довбенко О. Є. та Блавицька О. В. на заняттях в обласній творчій лабораторії «Здоров'я та фізична культура» (керівник лабораторії Трубнікова І. О., директор школи Дундалевич Л. Л.).

Проблему «Основні вимоги до уроку фізичної культури в умовах впровадження нових навчальних програм у 1 класі» виступив Сочинський А. Я., завідувач лабораторії виховної роботи та захисту прав дитини МОППО.

24 квітня 2012 року на базі Миколаївської ЗОШ I – III ступенів № 46 Миколаївської міської ради проводилось

засідання обласної творчої лабораторії розвитку початкової освіти з проблеми «Перспектива розвитку галузі «Суспільствознавство» у початковій школі» (керівник Хортів Г. В., директор школи Тельнова С. А.).

У ході засідання розглядалися особливості реалізації змісту освітньої галузі «Суспільствознавство» у 1 класі на міжпредметній основі, шляхи засвоєння першокласників різних видів соціального досвіду, оволодіння способами діяльності та моделями поведінки, які відповідають загальноприйнятим нормам моралі й права.

Проблеми забезпечення наступності у формуванні соціальної компетентності випускника дошкільного навчального закладу та учня 1 класу члени творчої лабораторії розв'язували під керівництвом кандидата педагогічних наук Олійник Л. М. Проблема розвитку навичок взаємодії в сім'ї, дотримання правил толерантної поведінки – спільно з Калашниковою С. О., старшим викладачем кафедри психології, педагогіки та менеджменту освіти МОІППО).

Природознавство — це узагальнена, інтегрована наука про природу як єдину цілісність або сукупність наук про природу, які становлять єдине ціле. Інтеграція є об'єктивним процесом пізнання природи. Новий, головний зміст курсу природознавства спрямовано на формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, яка відображає закони і закономірності природи та місце в ній людини.

Пізнавати таємниці природи та культури спілкування з нею вчилися учителі на заняттях обласної творчої лабораторії в освітній галузі «Природознавство» (керівник лабораторії Сокурєнко О. О.), яке проводилось на базі ЗОШ І – ІІІ ступенів № 24 (директор школи Жеребцова Т. В.) та дошкільного навчального закладу № 99 (завідувач Корж В. Л.).

Зразками творчості, глибоким знанням сучасних тенденцій розвитку освіти відзначається робота вчителя початкових класів Дудко О. В. та вихователя старшої групи дошкільного закладу Котлик Н. Р. На відкритому уроці в школі та занятті в дитсадку діти 5 – 6 річного віку продемонстрували прагнення до пізнання, допитливість та спостережливість, а педагогам удалося розкрити

компетентнісний потенціал дослідницької діяльності, розвивальні й виховні можливості.

Як підсумок проведеної роботи, варто відзначити старанність, творчість, перспективність мислення вчителів та керівників загальноосвітніх навчальних закладів, які забезпечили високий рівень науково-теоретичної підготовки засідань творчих лабораторій розвитку початкової освіти області.

Цінним, на наш погляд, є факт залучення до заходів, що проводяться по впровадженню нових державних стандартів та програм, викладачів педагогічного інституту Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського та КВНЗ «Новобузький педагогічний коледж», що підсилює предметність навчання і дає можливість науково-педагогічним працівникам та педагогам-практикам спільними зусиллями оновлювати освітній простір початкової школи.

3.4. Організація діяльності міжрайонних центрів оперативного навчання вчителів початкових класів за каскадною моделлю в період 2012 – 2016 років.

Новий зміст освіти учнів передбачає і впровадження нових форм методичної роботи, у якій би кожне науково-теоретичне поняття нового змісту початкової освіти стало для педагогів зрозумілим, його зміст і значення обговорювались, демонструвались практичні шляхи використання.

Однією з важливих проблем забезпечення належного науково-методичного супроводу щодо впровадження нових стандартів і програм є адаптованість навчальних занять із педагогами до умов конкретного навчального закладу.

Так, заняття в творчих лабораторіях з предметним вивченням особливостей методики викладання навчальних предметів проводились на базі шкіл м. Миколаєва. Ураховувались умови класів із високим показником наповнюваності (25 – 30 і більше учнів).

У минулому навчальному році започатковано діяльність школи керівника методичного об'єднання вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів. Проведено три заняття, що присвячені проблемам упровадження нового Державного

стандарту початкової загальної освіти і враховували специфіку умов навчання дітей у закладах інтернатного типу.

У 2012/2013 навчальному році більше уваги планується приділити сільській школі, особливо педагогам, які працюють із учнями на селі за індивідуальною формою навчання.

З метою здійснення поставлених завдань, у період із 2012 по 2016 роки, передбачено організувати діяльність міжрайонних центрів оперативного навчання вчителів початкових класів за каскадною моделлю (додаток ...).

Для організації роботи центрів є характерним:

- Послідовний, поетапно організований, рівень підготовки і проведення (технологічна схема представлена в додатку 5);
- спільна діяльність різних категорій працівників територіально близьких загальноосвітніх закладів;
- можливості максимального врахування умов сільських, віддалених шкіл та малочисленних учнівських колективів.

У методичних центрах будуть навчатися методисти районних (міських) методкабінетів, керівники районних (міських) методоб'єднань учителів 1, 2, 3, 4 класів та вчителі індивідуального навчання, заступники директорів із навчально-виховної роботи опорних шкіл, творчі педагоги, а в результаті, що найбільш цінно в умов динамічних змін, – оперативне й повне охоплення багаточисельного колективу працівників початкової освіти області.

На заняттях планується комплексне розкриття науково-теоретичних методичних та практичних аспектів актуальних проблем розвитку початкової освіти, шляхів упровадження компетентнісного підходу до реалізації нового змісту початкової освіти; проведення відкритих уроків у кожній віковій категорії та засідань методичних об'єднань, обмін досвідом.

У січні – травні 20013 року (з практичною орієнтацією на перший клас) планується організація міжрайонних центрів оперативного навчання орієнтовно в Березнегуватському, Первомайському, Новоодеському, Вознесенському та Первомайському районах.

У 2013/2014 навчальному році (з практичною орієнтацією на другий клас) – у Братському, Казанківському, Доманівському, Снігурівському районах та м. Первомайську.

У 2014/2015 навчальному році (з практичною орієнтацією на третій клас) – у Арбузинському, Баштанському, Веселинівському, Кривоозерському, Єланецькому районах і м. Вознесенську.

У 2015/2016 навчальному році (з практичною орієнтацією на четвертий клас) – у Врадіївському, Очаківському, Новобузькому районах та м. Южноукраїнську.

На першому (підготовчому) етапі науково-педагогічні працівники кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти, лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО після колективного обговорення (у тому числі в Інтернет-режимі форуму «Найбільш актуальна проблема у 1 (2, 3, 4) класі», що буде проводитися в рамках акції «Нові стандарти початкової освіти – нова школа») визначають тему і засоби її

представлення, розв'язання. У разі необхідності – залучають фахівців інших структурних підрозділів МОППО.

На другому (обласному) рівні Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти готує вчителів 1 – 4 класів одного із заздалегідь визначених методичних центрів (краще за ініціативи закладу). Алгоритм творчої діяльності МОППО та вчителів може бути таким:

1. Спільно з педагогічними працівниками заздалегідь визначається проблема.

2. Здійснюється її науково-теоретичне обґрунтування, організовується навчання педагогів на рівні, ознайомлення, розуміння та вміння вирішити, використати поради науковців та методистів.

3. Обирається форма представлення шляхів розв'язання проблеми на відкритому уроці та у ході проведення методичного заходу (засідання методоб'єднання, творчий звіт учителя, методичний міст, діалог; методична вікторина, ярмарок, фестиваль, ділова гра тощо).

4. Практична розробка конспектів уроків та методичних заходів.

На третьому (міжрайонному) етапі, під керівництвом методистів Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у попередньо визначений день:

- проводяться відкриті заняття (урок і методичний захід);
- доводиться до відома учасників графік і форми консультацій (на рік);
- використовуються можливості Інтернет-зв'язку та онлайн-консультацій;
- організовується практична робота гостей-учасників щодо обговорення проблеми, аналізу відвіданих заходів, моделювання шляхів вирішення виявлених проблем та проектування науково-методичних заходів у своєму районі (місті).

На четвертому (районному) етапі педагоги, учасники міжрайонних творчих зустрічей передають одержану інформацію по низхідному потоку. Методисти та керівники районних методичних об'єднань проводять заняття з учителям початкових класів своїх вікових категорій, демонструють відеозаписи занять

у міжрайонних центрах або ж організовують аналогічного змісту роботу зі своїми педагогами району (міста).

Таким чином:

- ця проблема розглядається на рівні конкретного класу (1-й, 2-й, 3-й, 4-й класи, у тому числі – індивідуальне навчання);
- усі вчителі початкових класів обізнані із обраною проблемою (якнайменше - теоретично) і можуть на практиці у своєму класі її апробувати.

П'ятий етап проводиться в школі: розгляд теоретичних положень із вибором активних форм методичної роботи, плануються відкриті уроки, методичні заходи, виставки дидактичного матеріалу, інтелектуальні змагання дітей тощо – розкриття шляхів і результату вирішення питання, яке раніше було проблемним.

Головне, щоб у щоденній практиці кожним учителем інноваційні технології, що були представлені на заняттях різних рівнів, використовувалися свідомо і були результативними. Майстерність учителя полягає в тому, щоб у процесі розв'язання педагогічної проблеми і пошуку шляхів у досягненні успіху, рекомендовані науковцями та методистами пропозиції адаптувати до умов конкретного класу.

Результативність проведеної роботи визначається, у першу чергу, самим учителем, пізніше – заступником директора з навчально-методичної роботи (і обговорюється на педраді), далі – по висхідному потоку: стан справ відслідковує методист із початкової освіти районного (міського) методичного кабінету (центру) та організовує обговорення на методичній раді РМК (НМЦ).

Моніторинг стану розв'язання проблеми, що вивчалась, здійснюють науково-методичні працівники МОППО: розглядають на науково-методичній раді, готують методичні рекомендації, вивчають і рекомендують для впровадження перспективний педагогічний досвід.

Технологічну схему діяльності міжрайонного методичного центру подано в додатку 6.

Інноваційна цінність діяльності міжрайонних центрів оперативного навчання за каскадною моделлю:

1. Оперативність: міжрайонні семінари у всіх центрах можна провести майже одночасно, протягом 1 – 2 тижнів.
2. Масовість, що надзвичайно важливо в розв'язанні проблем у початковій школі в період динамічних та кардинальних змін.
3. Можливість вияву ініціативи, творчості та пізнавальної активності кожного вчителя.
4. Формування перспективного практичного досвіду педагогів, взаємообмін здобутками та напрацюваннями при збереженні авторських прав колег.
5. Розширення інформаційного простору вчителя, у тому числі з використанням Інтернет-ресурсу (як для здобуття інформації в процесі пошуку, так і для представлення власних здобутків).

4. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ. БАТЬКІВСЬКІ ІНТЕРНЕТ-ЗБОРИ «ЧЕКАЄМО ТЕБЕ, ПЕРШОКЛАСНИКУ!»

Особлива увага науковців-дидактів та психологів звертається на те, що обов'язковою умовою освоєння потенціалу нового змісту початкової освіти є необхідність вивчення своїх учнів учителем, методистом – своїх учителів.

«Якщо ми поділяємо ідеї особистісно зорієнтованої освіти, ставимо дитину "у центр", розвиваємо суб'єкт-суб'єктне навчання – основою має бути всебічне знання кожної дитини. Тоді можна створити реальний портрет свого класу, побачити перспективу його розквіту; адже у вчителя є можливість впливати на дитину протягом чотирьох років, бачити її у різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях», – зазначає академік НАПН України О. Я. Савченко.

Саме тому, у рамках проведення Всеукраїнської акції «Дай руку, першокласнику!», з метою встановлення інформаційного зв'язку між батьками та педагогічними працівниками щодо створення сприятливого середовища для адаптації дітей у школі, у Миколаївській області започатковано проведення обласних

Інтернет-зборів «Чекаємо тебе, першокласнику!» та «Як живеш, першокласнику?».

Основні завдання обласних батьківських Інтернет-зборів:

1. Створити канали Інтернет-інформації для батьків, діти яких будуть навчатись у 1-х класах загальноосвітніх навчальних закладах області.

2. Інформувати батьків про структуру, базовий навчальний план та державні вимоги до загальноосвітньої підготовки учнів, особливості впровадження з 2012/2013 навчального року нового Державного стандарту початкової загальної освіти, нових навчальних програм та підручників для учнів 1-х класів.

3. Залучати батьків до обміну інформацією щодо потреб та інтересів дитини і родини першокласника у плані якісного надання освітніх послуг в загальноосвітніх навчальних закладах області.

4. Здійснювати постійний аналіз Інтернет-інформації з метою забезпечення успішної адаптації учнів перших класів до навчання у 1 класі, подальшого розвитку, навчання та виховання в школі.

Обласні батьківські Інтернет-збори проводяться у два етапи:

- «Чекаємо тебе, першокласнику!», протягом липня – серпня 2012 року;
- «Як живеш, першокласнику?», протягом вересня 2012 – травня 2013 року.

Акція здійснюється на трьох рівнях:

- загальноосвітнього закладу;
- районного відділу (управління) освіти районної держадміністрації (міської ради) та районного (міського) методкабінету (центру);
- управління освіти і науки обласної державної адміністрації та Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Для проведення обласних батьківських Інтернет-зборів на рівні загальноосвітнього закладу на веб-сайті шкіл області представлено такого змісту інформацію:

1. Реклама школи щодо умов перебування першокласників у школі. (інформація про режим занять першокласників, групу продовженого дня, гуртки, секції; фото щодо оснащення класів, ігрової, спальні, їдальні, спортзалу тощо).

2. «Твоя перша вчителька» – цікава інформація про вчителів (учителів) першого класу, індивідуальні особливості, успіхи, досягнення, думки дітей і батьків випускників тощо).

3. «Чому і як будуть учити у 1-му класі» – пояснювальна інформація для батьків про зміст Державного стандарту початкової загальної освіти, нові навчальні програми для 1-го класу, перелік допущених Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України до використання у 1-му класі підручників, зошитів, навчальних посібників.

4. «Давай познайомимось, першокласнику!» – одержання зворотної інформації про майбутніх першокласників, їх батьків, інтереси та вподобання. До розробленої загальноосвітнім навчальним закладом анкети, крім традиційних даних, пропонується отримати більш широкую інформацію компетентнісного спрямування, аналіз якої допоміг би вчителю, ще до початку навчальних занять у школі мати уявлення про своїх учнів, їх знання, особистий досвід, навички спілкування, оцінки та пізнання. Здійснювати особистісно-орієнтоване навчання допоможе, наприклад, така інформація:

4.1. «Розкажи про себе і свою родину».

4.2. Що тебе цікавить? Що подобається? Про що ти мрієш?

4.3. «Якою ти уявляєш свою школу? Чого чекаєш від навчання у 1-му класі?».

Інформацію (листи, малюнки, фото) з життя майбутнього першокласника, його інтереси та вподобання, індивідуальні особливості подають батьки та діти (з допомогою дорослих).

5. «Радимось з батьками» – передбачається проведення форуму «Діалог у розв'язанні актуальних проблем навчання першокласників: пропонують батьки – пропонують педагоги школи».

6. «Корисні поради, консультації» – інтерактивне навчання батьків та педагогічних працівників щодо організації навчання першокласників спеціалістами районного (міського) методичного кабінету (центру) та Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Батькам надається можливість звернутися до методистів, психологів, посадових осіб управління освіти регіону з різноманітних питань і проблем, що стосуються навчання

першокласників та належної підготовки дитини до навчання в школі.

Загальноосвітні навчальні заклади на своїх сайтах мають посилання «Обласні батьківські Інтернет-збори «Чекаємо тебе, першокласнику!» на веб-сайти:

- районного відділу (управління) освіти районної держадміністрації (міської ради) та районного (міського) методкабінету (центру);
- управління освіти і науки обласної державної адміністрації та Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
- Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Інституту інноваційних технологій та змісту освіти.

На сайтах районних відділів (управлінь) освіти районних держадміністрацій (міських рад) та районних (міських) методкабінетів (центрів), управління освіти і науки обласної державної адміністрації та Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти до 1 серпня 2012 року було розміщено узагальнену інформацію:

1. Про хід реалізації Всеукраїнської акції «Дай руку, першокласнику!»: розкрито стан готовності загальноосвітніх навчальних закладів до нового навчального року (підсумки оглядів-конкурсів).

2. Поради батькам першокласників: вікові особливості 6-річних дітей, умови успішного проходження адаптаційного періоду навчання в школі тощо. На сайтах створено умови для проведення онлайн-консультацій для батьків.

2. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу у 1-х класах – інформація про педагогів, які будуть навчати першокласників: кількісний та якісний склад педагогічних працівників – учителів 1-х класів у районі (місті).

3. Підготовка вчителів початкових класів Миколаївської області у 2011/2012 навчальному році до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти – подано ілюстровану й систематизовану інформацію про методичні заходи, що проводились із цією метою в області, районі (місті) протягом 2011/2012 навчального року.

4. Педагогічна скарбничка вчителя 1-го класу: 2012/2013 навчальний рік. Учителі представляють і будуть

постійно поповнювати інформацію щодо нормативного забезпечення навчально-виховного процесу у 1 класі (Державний стандарт початкової освіти, Типові навчальні плани, нові програми, календарне планування з навчальних предметів у 1 класі, орієнтовні розробки уроків «Перші кроки молодого вчителя 1 класу», «Мій кращий урок» тощо).

Ураховуючи те, що загальноосвітні навчальні заклади області одержали нові підручники для 1 класу до 1 серпня 2012 року, методичними кабінетами області було організовано діяльність динамічних груп найдосвідченіших учителів 1-х класів, робота яких була направлена на складання орієнтовного календарного планування та конспектів уроків для 1 класу. Свої напрацювання вчителі виклали на сторінках веб-сайтів шкіл та методичних кабінетів області.

Адже поурочне планування вчителем початкових класів вимагає копіткої роботи щодо вивчення пояснювальних записок до нових програм, усвідомлення особливостей особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів, сучасних вимог до уроку в початковій школі, урахування вікових особливостей першокласників.

Підготуватись якісно до 4-х уроків щодня за новими програмами вчителям 1-х класів із 1 вересня буде складно, тому і важливо розподілити зусилля кращих учителів району (міста) у серпні, щоб у вересні кожен учитель (особливо молодий) міг скористатися порадою колег.

Така підготовка педагога до впровадження нових програм повинна носити постійний і випереджальний характер, що забезпечить реальну і дієву підтримку педагогам, які першими впроваджують новий Державний стандарт початкової загальної освіти і будуть працювати за новими програмами.

З 1 жовтня до 1 вересня 2013 року аналогічно батьківські Інтернет-збори «Чекаємо тебе, першокласнику!» будуть проводитись для батьків, діти яких стануть першокласниками у 2013/2014 навчальному році. Протягом року батьки, вихователі дошкільних навчальних закладів, учителі будуть спільно працювати над створенням для дітей умов успішної адаптації в школі, підготовки до шкільного навчання на рівні Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), затвердженому в травні 2012 року.

Протягом 2012/2013 навчального року, в рамках обласних батьківських Інтернет-зборів «Як живеться тобі, першокласнику?» обмін інформацією буде стосуватись безпосередньо навчально-виховного процесу у 1 класі, успіхів, проблем і порад; нових знань та вражень від нових програм і підручників, від учителів, учнів та батьків – такого цікавого шкільного життя першокласників.

ВИСНОВКИ-ПІДСУМКИ: ВІД ПРОБЛЕМ ДО ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ

Серед педагогічних працівників існує хибна думка, що новий зміст освіти, компетентнісний та особистісно-орієнтовані підходи у викладанні стосуються лише вчителів, які 1 вересня 2012 року будуть навчати першокласників. Їм треба активно здобувати нові знання.

Так, нелегко, працюючи за новими програмами і підручниками, необхідно бачити перспективу 2-го класу, та ще й навчати колег, які наступного 2013/2014 навчального року теж зустрінуть на порозі свого класу 6-річних першокласників.

А чи не існують сьогодні проблеми у вчителів щодо викладання у 2 – 4 класах? Для прикладу – найбільш поширені.

Учителям усіх класів варто направити свої зусилля на опанування нових підходів до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів, упровадження практико-діяльнісного підходу до викладання, організацію на уроках навчально-творчої, спільної діяльності вчителів та учнів на досягнення навчальних, виховних і розвивальних цілей.

При визначенні рівня навчальних досягнень учнів ураховуються: характеристики відповіді: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність; якість знань; сформованість загальнонавчальних та предметних умінь і навичок; рівень володіння розумовими операціями: уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо; уміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези; самостійно висловлювати оцінні судження.

Зазначені вимоги вимагають від учителів початкових класів такої постановки завдань, які б давали можливість учню продемонструвати свої навчальні досягнення з урахуванням вищезазначених характеристик.

У підручниках, якими будуть користуватись учителі та учні 2 – 4 класів у 2012/2013 навчальному році, такі завдання майже відсутні. Забезпечити відповідність вимог навчальних програм 2006 року, вимог та критеріїв оцінювання 2008 та 2011 років, не маючи відповідних підручників, – головне завдання вчителя. А творчий підхід учителів початкових класів до викладання навчальних предметів, організація навчально-творчої діяльності учнів – вимога часу.

А особистісно-орієнтоване навчання? Різномірне викладання? Чи всі резерви педагогічної творчості та пізнання використані методистами, керівниками закладів, педагогами?

Особливо відповідальність покладається на педагогів, які будуть працювати у новому навчальному році з учнями 4-х класів.

По-перше, підготувати своїх учнів-випускників до державної підсумкової атестації, забезпечити належний рівень їх загальноосвітньої підготовки.

По-друге, протягом року необхідно працювати над вирішенням проблем перспективності у своїй роботі. Починаючи з 2013/2014 навчального року 5-класники (а це цьогорічні учні 4-х класів) будуть працювати за новими навчальними програмами. Тож варто попередньо ознайомитись із програмними вимогами та формами роботи в основній школі, порадитись із учителями-предметниками і спланувати свою роботу так, щоб перехід дітей із 4-го у 5-й клас був безболісним, а період адаптації учнів у 5 класі пройшов успішно.

По третє, саме учителю 4-х класів уже з жовтня 2012 року варто подбати про майбутніх першокласників. Познайомитись із ними; з'ясувати, чи всі вони мають змогу відвідувати дошкільний навчальний заклад; побувати на заняттях у дитсадку, а у разі потреби – організувати для 5-річних заняття на базі школи. Добре б було, як можна раніше, налагодити зв'язки з батьками. У цьому допоможуть передбачені акцією «Чекаємо тебе, першокласнику!», батьківські Інтернет-збори.

Практика організації консультпунктів для батьків у школі, проведення творчих зустрічей учнівських поколінь (четвертого і майбутнього першого класу), спільне проведення свят, екскурсій виправдовують себе і сьогодні.

Важливо врахувати потреби та інтереси всіх майбутніх першокласників і кожного зокрема, щоб створити рівні стартові можливості для успішного навчання в школі, особливо, якщо дитина буде здобувати початкову освіту за індивідуальною формою навчання.

Рівень сформованості в учителів початкових класів навичок роботи з науково-теоретичним матеріалом, практичні навички навчального співробітництва в нових умовах викладання, комунікативна компетентність та вміння працювати в команді потребує значного вдосконалення і системного відпрацювання в педагогічних колективах.

Водночас важливо донести до кожного педагога розуміння обов'язковості перебудови власної роботи відповідно до нових умов, сформувані відчуття відповідальності за обсяг і якість роботи, передбачену посадовими інструкціями.

Висновки:

- Отримання дітьми якісної, доступної освіти вже в передшкільний період свого життя набуває особливого значення в умов динамічних змін у початковій школі.
- Передбачення рівня дошкільної підготовки кожної дитини й досягнення акме-результату – спільна турбота обласних та районних науково-методичних служб, батьків, громадськості, працівників дошкільних навчальних закладів та початкових шкіл сіл та міст області.
- Формування готовності вчителя початкових класів до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти, нових програм і підручників на період 2011 – 2016 рр. (як особистісної риси) не обмежується поінформованістю педагогів, а вимагає комплексного наукового підходу та системної й виваженої роботи науково-методичних служб на різних рівнях: обласному, районному (міському), шкільному та самоосвітньому (особистісному).

- Створення передумов для комплексного впровадження державних і нових нормативних документів, що стосуються забезпечення якісної початкової освіти – нелегка та відповідальна, разом із тим – цікава справа.

Від того, наскільки оперативно і чітко сплановані й проведені зазначені заходи, залежатиме якість початкової освіти, результативність діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу.

Ураховуючи зазначені досягнення і перспективи оновлення та розвитку початкової освіти в області на період із 2012 по 2016 рр. пропонуються такі рекомендації:

1. Методистам лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОІППО:

1.1. Продовжувати науково-методичний супровід упровадження компетентнісного підходу до реалізації нового змісту початкової освіти.

1.2. Організувати системну науково-дослідницьку діяльність і розробити рекомендації щодо особливостей упровадження нових навчальних програм у системі індивідуального навчання молодших школярів.

1.3. Створити систему моніторингових досліджень щодо вивчення якості початкової освіти в області, проектування на цій основі методичної роботи з педагогічними кадрами.

1.4. Здійснювати координацію змісту діяльності методичних і науково-методичних установ України та області на рівні початкової освіти здійснювати більш системно, розширювати творчі зв'язки з авторами нових програм та підручників.

2. Завідуючим районними (міськими) методичними кабінетами (центрами), методистам початкової освіти, методичним службам загальноосвітніх навчальних закладів:

2.1. Забезпечити впровадження в шкільну практику нового змісту початкової освіти відповідно до чинних навчальних програм та державних стандартів.

2.2. Розробити систему заходів щодо вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень учнів 2 – 4 класів шляхом урахування передбачених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.11 року № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти») доповнень.

2.3. У роботі з педагогічними кадрами загальноосвітніх закладів І ступеня використовувати сучасні форми методичних технологій, застосовувати досягнення сучасної науки.

2.3. Забезпечити наступність та перспективність в оновленні змісту дошкільної та загальної середньої загальної освіти закладами І та ІІ ступенів.

2.4. Розробити власну систему створення та впровадження перспективного педагогічного досвіду вчителів початкових класів за новими програмами, постійно дотримуватись принципу педагогічної підтримки.

2.5. Передбачити в системі науково-методичної роботи вивчення особливостей та нестандартні умови роботи сільських малокомплектних шкіл, своєрідність структури й режимів навчання учнів за програмою індивідуального навчання.

2.6. Здійснювати підготовку методичного активу, педагогічних працівників для розв'язання актуальних проблем початкової освіти, використовуючи інтерактивні технології навчання дорослих.

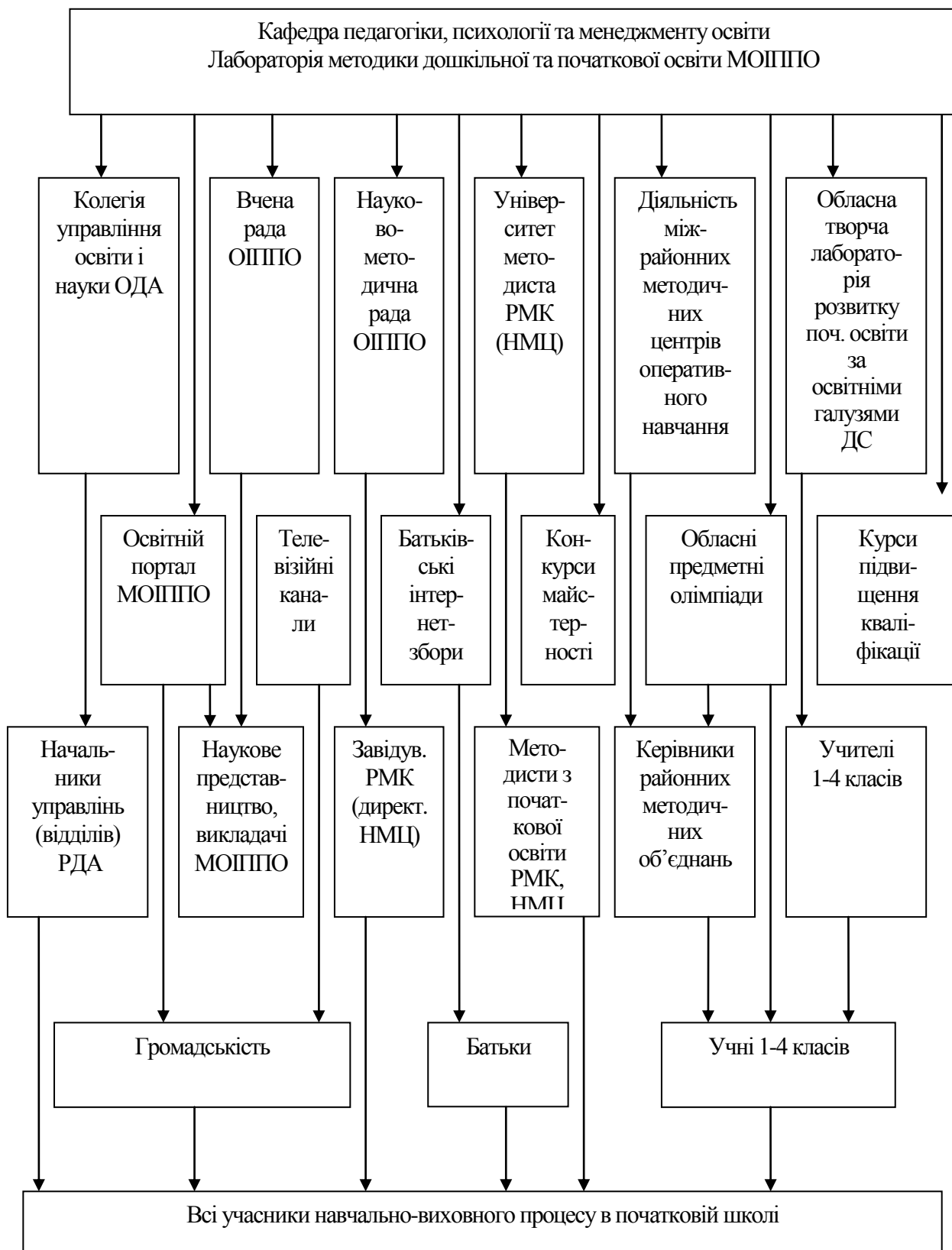
Успіху в новій справі можна досягти лише за умови партнерських стосунків її учасників і забезпечення багатоканального інформаційного зв'язку між усіма учасниками навчально-виховного процесу

Спільно ми зробимо все, щоб наші першокласники розцвітали як квіти від старанності, відповідальності та щирої любові до дитини всіх, хто може і зобов'язаний забезпечити належні умови навчання, виховання і розвитку найменших школярів.

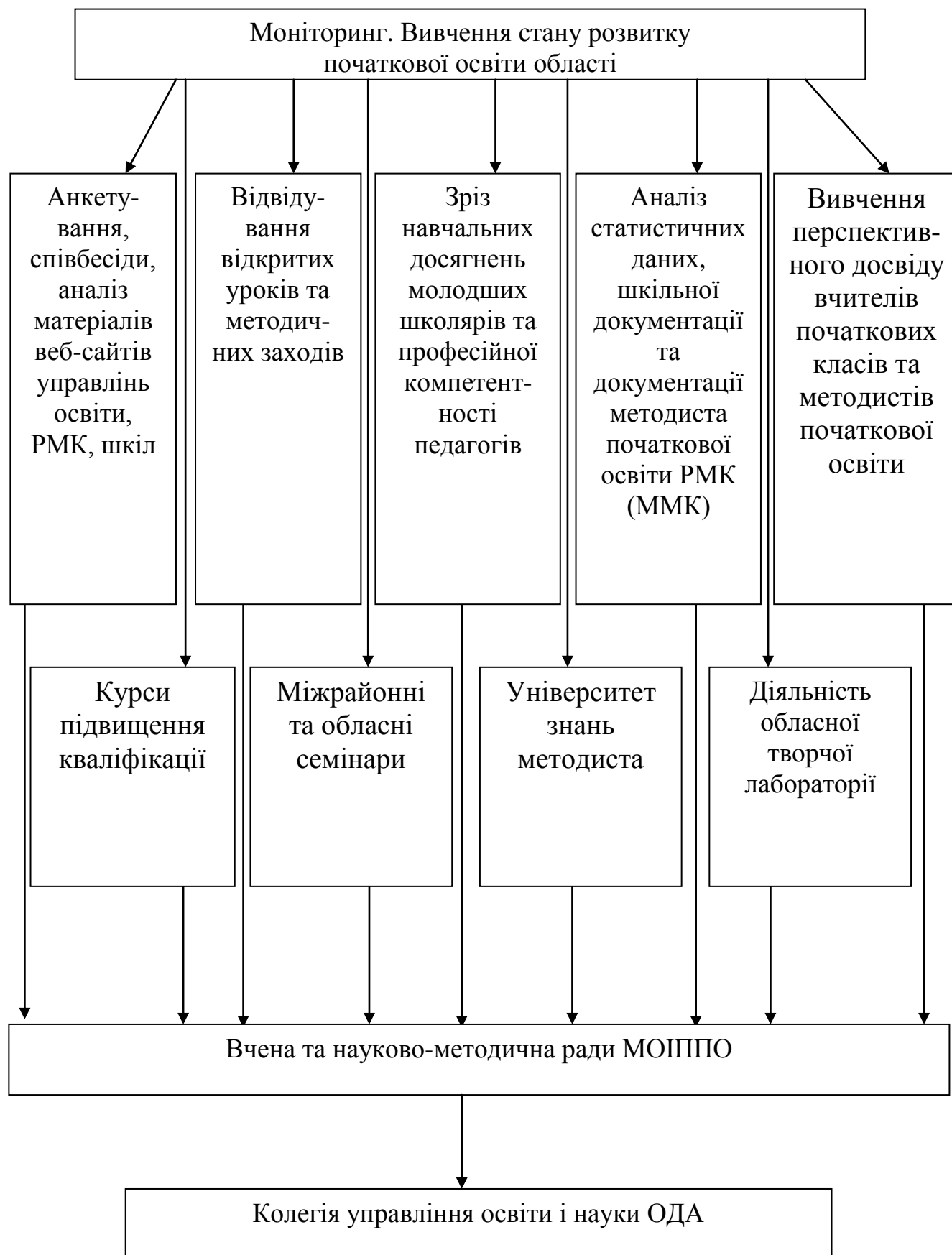
Степанець Н. М.,
завідувач лабораторії методики
дошкільної та початкової освіти МОППО

Створення каналів інформації щодо розвитку початкової освіти в загальноосвітніх навчальних закладах області Миколаївській област

Прямий інформаційний зв'язок

Зворотний інформаційний зв'язок

КАЛЕНДАР
подій та науково-методичних заходів
щодо підготовки педагогів
до роботи в умовах динамічних змін у початковій школі

	Дата	Назва заходу	Категорія працівників	Відповідальні
1	19.05.11	Обласний семінар методистів дошкільної та початкової освіти РМК (НМЦ) «Забезпечення наступності в діяльності дошкільного навчального закладу та школи в умовах оновлення змісту дошкільної та початкової освіти»	Методисти з дошкільної та початкової освіти РМК (НМЦ)	Степанець Н. М. Трубінова І. О.
2	15.09.11	Інструктивно-методична нарада для методистів з початкової освіти «Перспективи розвитку початкової освіти у 2011/2012 навчальному році»	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ)	Степанець Н. М. Трубінова І. О.
3	20.10.11.11	<u>Заняття в університеті знань</u> методиста в Парутинській ЗОШ І – ІІІ ст. Очаківської районної ради «Реалії та перспективи розвитку початкової школи в умовах підготовки до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти»	Методисти РМК (НМЦ), викл. каф.ін, МДУ ПК	Степанець Н. М. Трубінова І. О.
4	26.10 11	Засідання голів місцевих рад на базі Миколаївського муніципального колегіуму «Державний стандарт як вимірник якості початкової освіти»	Депутати міських та сільських рад	Якименко С. І. Степанець Н. М.
	19-23.11.11	Тиждень науки в МОППО. Звіт експериментальних майданчиків «Формування інтелектуальної культури особистості в	Директори шкіл, їх заступники, учителі-експериментатори, члени вченої ради: наукове представництво регіону,	Шуляр В. І. Степанець Н. М.

		умовах навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу»:	викладачі МОШПО	
5	14.11.11	Южноукраїнська ЗОШ І – ІІІ ст. № 4		
6	16.11.11	Баштанська ЗОШ І – ІІІ ст. №1		
7	23.11.11	Миколаївський муніципальний колегіум, засідання вченої ради		
8	23.11.11	Засідання вченої ради. Звіт про експериментально-дослідницьку діяльність сеукраїнського рівня з проблеми «Формування інтелектуальної культури особистості в умовах навчально-виховного процесу в початковій школі»	Директори шкіл, їх заступники, учителі-експериментатори, члени вченої ради: наукове представництво регіону, викладачі МОШПО	Старєва А. М. Шуляр В. І. Степанець Н. М.
9	01.12.11	<u>Заняття в університеті знань</u> методиста в Снігурівському районі Забезпечення безперервності освіти учнів 4-х класів при переході у 5-ий клас: реалії, проблеми та перспективи компетентнісного підходу»	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ)	Степанець Н. М. Трубікова І. О.
10	13.12.11	Участь у всеукраїнському науково-практичному семінарі «Здоров'я дитини – здорове харчування» (м. Київ)	Особиста участь, обговорення проблеми за круглим столом	Степанець Н. М.

Січень-червень 2012 року

11	18.01.12	Організаційне засідання творчої лабораторії розвитку початкової освіти в області «Упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти: науково-методичний супровід». (для методистів РМК, НМЦ)	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ)	Степанець Н. М. Трубікова І. О. Хортів Г. В. Калашникова С. О. , Олійник Л. М.
----	----------	---	---	--

		Створення інтернет-спільноти «Перший клас – нове покоління»		Бабійчук В. Г.
12	26.01.12	Організаційне засідання школи керівника методичного об'єднання вчителів початкових класів шкіл-інтернатів «Навчання в початковій школі як цілісний творчий процес розвитку учнів (вихованців) шкіл-інтернатів».	Заступники директорів з навчально-виховної роботи, керівники шкільних МО	Степанець Н. М. Трубінова І. О.
13	31.01.12	Нарада заступників директорів з навчально-виховної роботи шкіл міста Миколаєва. Виступ	Заступники директорів з навчально-виховної роботи	Степанець Н. М.
14	08.02.12	Прямий ефір на обласному телеканалі «Відверта розмова: «Початкова школанові стандарти»	Громадськість, батьки учнів	Степанець Н. М. Сокурєнко О. О.
15	09.-10.02	Підготовка пропозицій до проекту наказу управління освіти і науки «Про невідкладні заходи»	Учасники навчально-виховного процесу в 1-4 класах ЗОНЗ	Степанець Н. М.
16	16.02.12	Творча лабораторія розвитку початкової освіти в галузі «Математика»: «Підготовка вчителя до впровадження нових програм з математики у першому класі»	Вчителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Степанець Н. М.
17	21.02.12	Творча лабораторія розвитку початкової освіти в галузі «Мистецтво» «Підготовка вчителя до впровадження нових програм з образотворчого мистецтва та музики у першому класі»	Учителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Степанець Н. М. Крик Д. О. Кібалова Т. В.
18	22.02.12	Колегія управління освіти і науки ОДА «Підготовка до нового навчального року»	Начальники управлінь (відділів освіти)	Степанець Н. М.
19	23.02.12	Творча лабораторія розвитку початкової освіти в галузі «Мови та літератури»: «Підготовка вчителя до впровадження нових програм з української мови у першому класі»	Учителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Степанець Н. М. Трубінова І. О.

20	20.03.12	<u>Заняття в університеті знань</u> методиста із початкової освіти «Про підготовку педагогічних працівників до роботи з першокласниками в умовах змін у початковій школі»	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ)	Степанець Н. М. Трубінова І. О. Хортів Г. В. Калашникова С. О. , Олійник Л. М.
21	11.04.12	Творча лабораторія в галузі «Здоров'я та фізична культура» в ЗОШ № 34 Миколаївської міської ради «Підготовка вчителя до впровадження нових навчальних програм з основ здоров'я і фізичної культури у першому класі».	Вчителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Трубінова І. О. Степанець Н. М. Сочинський А. А. .
22	06.03.12	Засідання вченої ради «Модернізація загальної середньої освіти відповідно до державних стандартів: науково-дослідницький, методологічний і методичний аспекти»	Члени вченої ради: наукове представництво регіону, викладачі МОППО	Степанець Н. М.
23	18.04.12	Школа керівників методичних об'єднань спеціальних шкіл-інтернатів «Розвивальний потенціал початкової освіти в сучасному вимірі»	Керівники МО спеціальних шкіл-інтернатів, заст. директорів	Степанець Н. М.
24	19.04.12	Прямий ефір на телеканалі «ТАК-TV» (ранкова та вечірня телепрограми) «Розмова з батьками: початкова школа – нові стандарти».	Батьки, громадськість – телеглядачі	Степанець Н. М. Сокурєнко О. О.
25	24.04.12	Творча лабораторія «Перспектива розвитку галузі «Суспільствознавство» в початковій школі»	Учителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Хортів Г. В. Калашникова С. О. , Олійник Л. М.
26	25.04.12	Заняття в творчій лабораторії розвитку початкової освіти в галузі «Природознавство» на базі ЗОШ № 24 Миколаївської міської ради «Підготовка вчителя до впровадження нових навчальних програм природознавства у першому класі».	Учителі-керівники районних (міських) творчих лабораторій	Сокурєнко О. О. Нор К. Ф.

27	24.04.12 25.04.12	Участь у всеукраїнському науково-методичному семінарі «Особливості реалізації нового змісту Державного стандарту початкової загальної освіти в 1 класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2012/2013 навчальному році» (ОППО педагогічних працівників Хмельницької обласної державної адміністрації)	Завідувачі лабораторіями початкової освіти, викладачі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти	Участь Степанець Н. М., обмін досвідом
28	22.05.12	<u>Заняття в університеті знань</u> методистів із початкової освіти «Науково-методичний супровід впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти: реалії та перспективи». Творча зустріч із співавтором держстандарту та програм з математики Скворцовою С. О., професором кафедри математики та методики початкового навчання Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського, доктором педагогічних наук	Заступники директорів з навчально-методичної роботи шкіл-інтернатів	Степанець Н. М. Трубікова І. О.
29	31.05.12	У рамках Другого Міжнародного педагогічного конгресу «Теоретико-методичні засади передшкільної освіти в сучасному освітньому просторі» проводилась науково-практична конференція «Регіональні стратегії розвитку суб'єктів передшкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти»	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ), заступники директорів з навчально-виховної роботи шкіл-інтернатів»	Нор К. Ф. Вареник Т. І. Участь Степанець Н. М., Трубікової І. О
30	01.06.12	Майстер-клас-презентація авторської особистісно-орієнтованої інтегрованої технології С. І. Якименко в Коблівському ДНЗ Березанського району	Викладачі, методисти ОППО України	Якименко С. І. Участь Степанець Н. М. Вареник Т. І.

31	20.06.12	Методичний актив завідувачів (директорів) районних (міських) методичних кабінетів (центрів) «Стратегія розвитку регіональної освіти в умовах реалізації нового змісту Державного стандарту початкової загальної освіти» на базі Миколаївського науково-методичного центру	Завідувачі районними (міськими) методичними кабінетами (центрами)	Участь Вареник Т. І. Степанець Н. М. Трубікова І. О.
32	22.06.12	Розробка проекту «Створення інформаційного середовища щодо впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти в загальноосвітніх закладах області з використанням інтернет-ресурсу»	Сайт МОШПО.	Степанець Н. М.
33	26.06.12	Інструктивно-методичний <u>семінар</u> для методистів з початкової освіти РМК (НМЦ), заступників директорів з навчально-методичної роботи шкіл-інтернатів «Про розгляд проблем упровадження нового Державного стандарту у 2012/2013 навчальному році та на серпневих конференціях педагогічних працівників».	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ), заступники директорів з навчально-виховної роботи шкіл-інтернатів	Степанець Н. М. Трубікова І. О.
34	26.06.12	Форум: «Про доцільність проведення батьківських інтернет-зборів «Чекаємо тебе, першокласнику», «Як живеш, першокласнику?».	Методисти з початкової освіти РМК (НМЦ), заступники директорів з навчально-виховної роботи	Степанець Н. М. Бабійчук В. Г. Галіченко Г. Є.
35	30.08.12 Робота секцій	Серпнева конференція педагогічних працівників Миколаївської області	Учасники конференції – представники педколективів області	Белова І. М. , Нор К. Ф. , Степанець Н. М.
		Секція методистів початкової освіти, керівників методоб'єднань учителів 1-х класів	Методисти з початкової освіти, керівники методоб'єднань учителів 1 –х класів	Степанець Н. М. Трубікова І. О.

**Інформація про експериментальні навчальні заклади
Миколаївської області,
що здійснюють початкову освіту**

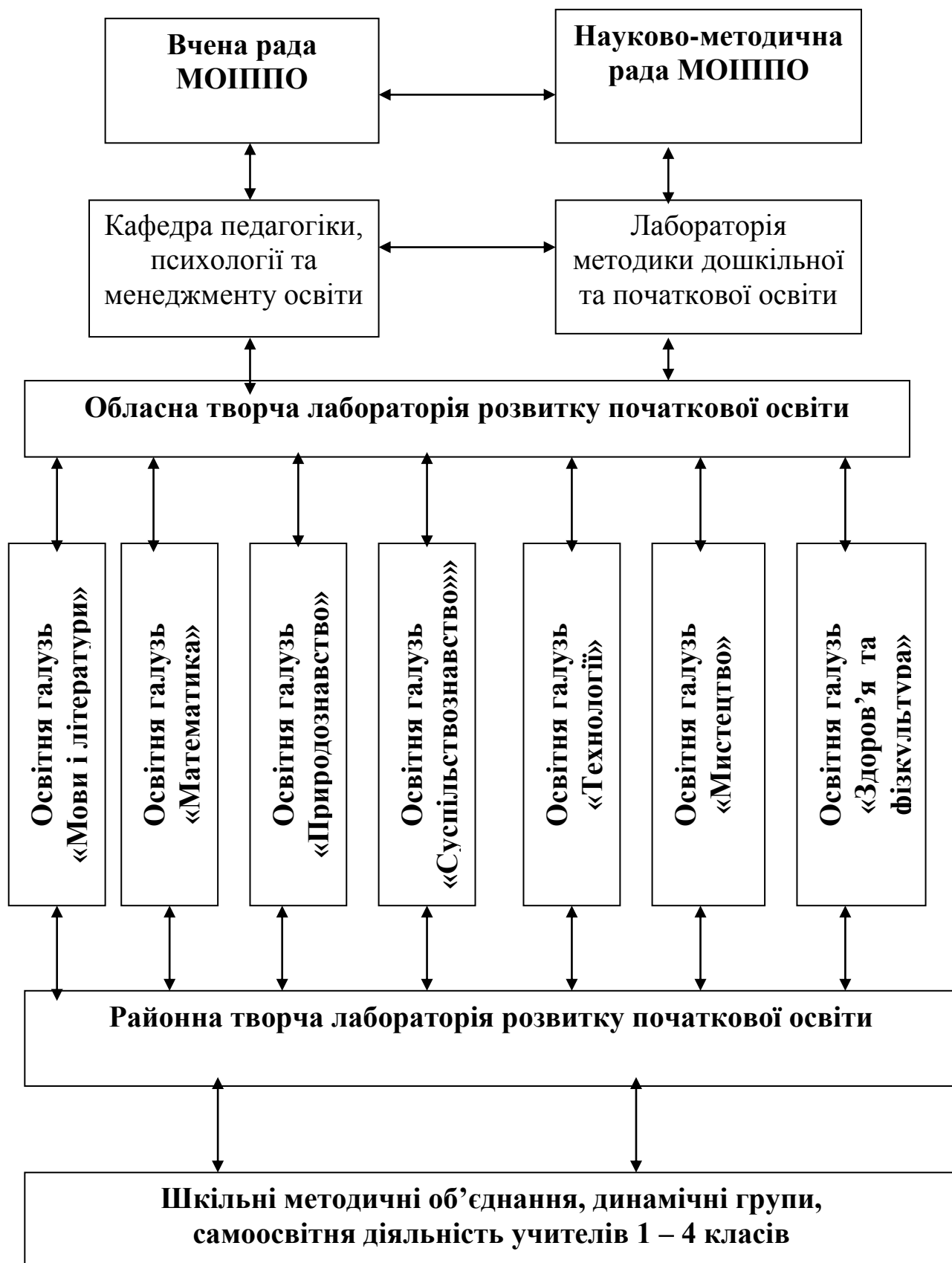
№ п/п	Повна назва навчального закладу	Тема дослідно-експериментальної роботи	Очікувані результати
1	2	3	4
1.	Миколаївський муніципальний колегіум	Створення експериментальної моделі розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи Всеукраїнського рівня: наказ МОНмолодьспорт України від 23.05.11 № 472	Створення моделі розвивального середовища для математично обдарованих учнів початкової школи
2.	МОППО	Навчання вчителів ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмою Інтел® «Навчання для майбутнього». Всеукраїнський рівень: наказ Міністерства освіти і науки України від 24.03.09. № 271.	Визначення наукових основ моделі методичної системи підвищення кваліфікації щодо використання в навчальному процесі ІКТ на основі застосування дистанційних технологій навчання, апробація дистанційного курсу за програмою Інтел® «Навчання для майбутнього » для системи післядипломної педагогічної освіти
3.	Миколаївська загальноосвітня школа I – III ступенів № 18 Миколаївської міської ради Миколаївської області	Апробація комплексного експерименту з розробки змісту, методів і педагогічних технологій програми розвитку дітей «Росток». Всеукраїнський рівень (Накази МОН України від 31.01.05 р. № 62, від 31.01.10 р. № 63	Підвищення рівня фізичного, психічного, духовного розвитку учнів через організацію їх активної творчої діяльності на засадах інтеграції, гуманізації та екологізації змісту, методів, технологій навчання та виховання

4.	<p>МОППО, Миколаївський муніципальний колегіум, Куйбишівський НВК «ЗОШ І – ІІІ ступенів – ДНЗ» Снігурівської районної ради, Бармашівська ЗОШ І – ІІІ ступенів Жовтневої районної ради, Калинівська ЗОШ І – ІІІ ст. Єланецької районної ради, Березнегуватська середня ЗОШ І – ІІІ ст. Березнегуватської районної ради, НВК «Чайка» ДП НВКГ «Зоря»- «Машпроект», НВК №1 «Семиквіточка» ДП НВКГ «Зоря»- «Машпроект», Михайло-Ларинська ЗОШ І – ІІІ ступенів Жовтневої ради, Єланецька ЗОШ І – ІІІ ступенів, Кіровська ЗОШ І – ІІІ ступенів Миколаївської районної ради, Южноукраїнська ЗОШ І – ІІІ ст. № 3 Доманівська ЗОШ І – ІІІ ст. № 1</p>	<p>Художньо-естетична осві- та і виховання учнів загальноосвітніх нав- чальних закладів у процесі впровадження інтегро- ваних курсів». Всеукраїнський рівень: наказ Міністерства освіти і науки України від 07.10.05 р. № 578, від 31.10.08 № 958</p>	<p>Підвищення рівня ху- дожньо-естетичної осві- ченості та вихованості учнів, впровадження у шкільну практику комп- лексу видів мистецтва, що дасть змогу вирі- шити питання полі- художнього виховання учнів – розвитку особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, здатності до сприйняття, розуміння і творення художніх образів, потре- би в художньо-творчій самореалізації та духов- ному самовдосконален- ні, розширення асоціа- тивного уявлення учнів, збагачення їх суб'єктив- ного світосприймання і світовідчуття, створення умов для розвитку сенсорної, емоційної та інтелектуальної сфер особистості</p>
----	--	---	--

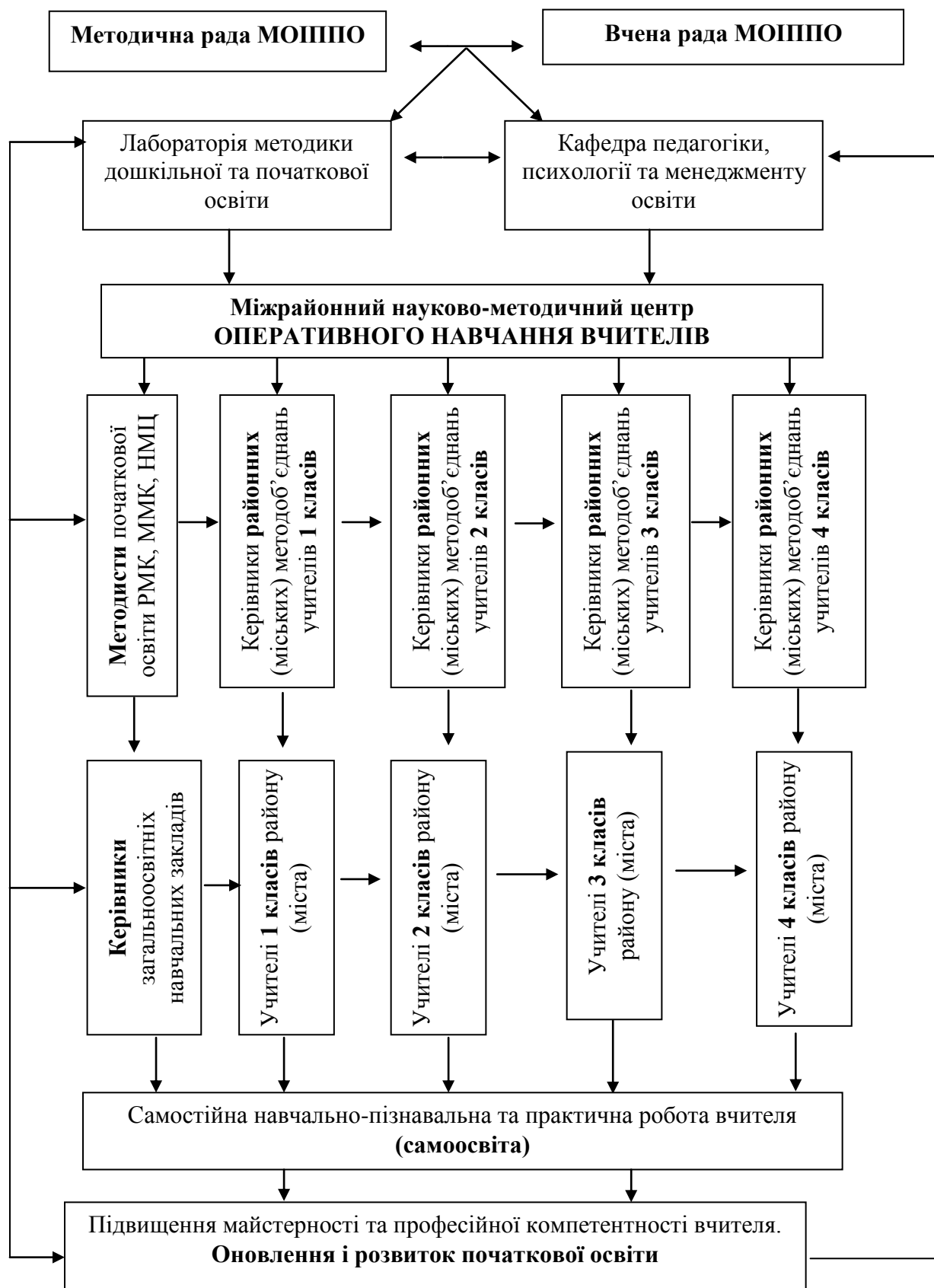
5.	<p>МОППО, Миколаївська ЗОШ I – III ступенів № 3 Миколаївської міської ради Миколаївської області, Миколаївська загальноосвітня школа I – III ступенів № 51 Миколаївської міської ради, Миколаївський муніципальний колегіум, Новоодеська ЗОШ I – III ступенів № 1 Новоодеської районної ради, Баштанська I – III ступенів Баштанської районної ради, Южноукраїнська ЗОШ I – III ступенів № 3 Южноукраїнської міської ради</p>	<p>Формування інтелектуальної культури особистості в межах навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу. Всеукраїнський рівень: наказ Міністерства освіти і науки України від 06.04.06 № 271</p>	<p>Розробка технології формування інтелек- туальної культури вчи- теля та культури мислення учнів почат- кової школи. Впровадження в нав- чально-виховний процес курсу «Логіка» (автор – О. Я. Митник, доктор пед. наук, професор), засобами впровадження в уроки з основних навчальних дисциплін логічних прийомів отримання знань. Формування в дитини рис пізнавально актив- ної, реально і творчо мислячої, відкритої для спілкування, самокри- тичної особистості</p>
6.	<p>Миколаївська спеціалізована школа I – III сту- пенів мистецтв і прикладних ре- месел експеримен- тальний нав- чальний заклад Всеукраїнського рівня «Академія дитячої творчості» Миколаївської міської ради Миколаївської області. Авторська школа Ганни Матвєєвої</p>	<p>Розвиток художньо-твор- чого мислення особистості засобами взаємодії різних видів мистецтв». Всеукраїнський рівень: наказ МОН України від 09.07.02 № 389</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка моделі шко- ли – «Академія дитя- чої творчості»; - Визначення змісту навчання і виховання, методичної роботи педагогічного колек- тиву в нових умовах освітнього закладу; - Розробка нової доку- ментації: положення, навчальні плани, під- ручники, посібники; - Створення матеріаль- но-технічної бази зак- ладу нового типу; - Створення умов для ранньої самоіденти- фікації і професійної

			орієнтації особистості учнів, для розвитку духовності учнів, потреби у самовираженні і вдосконаленні їх творчих здібностей
7.	Дошкільний навчальний заклад № 139 Миколаївської міської ради	Впровадження авторської інтегрованої особистісно-орієнтованої технології в дошкільному навчальному закладі. Регіональний рівень: наказ управління освіти і науки облдержадміністрації від 25.10.05 № 726	Апробація інтегрованої особистісно-орієнтованої технології. Формування наукового сприйняття картини світу. Підвищення професійної компетентності педагога. Підвищення педагогічної культури батьків
8.	Миколаївська загальноосвітня школа I – III ступенів № 42 Миколаївської міської ради Миколаївської області	Формування здоров'я-зберігаючих компетентностей учнів засобами розвивального середовища «Школа здоров'я та розвитку». Регіональний рівень: наказ управління освіти і науки обласної державної адміністрації від 07.09.09 № 576	Розроблена та апробована модель сприятиме формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної керуватися настановою на здоровий спосіб життя. Підвищення рівня валеологічної грамотності учнів і батьків. Тенденція до зниження росту захворюваності учнів

Каскадна модель діяльності обласної та районних творчих лабораторій розвитку початкової освіти

**Каскадна модель
оперативного навчання педагогічних працівників
початкової освіти області в міжрайонних центрах
(прямий і зворотний потік інформації)**

Технологічна схема оперативного навчання вчителів початкових класів у міжрайонних центрах за каскадною моделлю

Прямий потік інформації

<i>Етапи</i>	<i>Зміст роботи</i>	<i>Місце проведення</i>	<i>Відповідальні</i>	<i>Представництво педпрацівників, що навчаються</i>
I етап (підготовчий)	<ul style="list-style-type: none"> Розробка проблеми, науково-теоретичне і практичне її представлення. Визначення методичних центрів. Підготовка керівників та вчителів опорного ЗОНЗ 	МОППО, відділ дошкільної та початкової освіти	Зав. Лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО	<ul style="list-style-type: none"> методист НМЦ; заступник директора з навчально-виховної роботи; 8 учителів початкових класів
II етап (обласний)	Підготовка вчителів та методистів РМК (ММК), які проводять навчання в міжрайонних методичних центрах: <ul style="list-style-type: none"> відкриті уроки у 1, 2, 3, 4 класах; представлення системи методичної роботи ЗОНЗ 	Опорний ЗОНЗ м. Миколаєва	Зав. лабораторії методики дошкільної та початкової освіти МОППО; Методист НМЦ м. Миколаєва	<ul style="list-style-type: none"> методисти РМК (ММК) – 4; заступники директорів із навчально-виховної роботи – 5; учителі початкових класів – 20; керівники МО – 20
III етап (міжрайонний)	Навчальна діяльність у методичних центрах: <ul style="list-style-type: none"> відкриті уроки у 1, 2, 3, 4 класах; відеозапис занять індивідуального навчання учнів сільських шкіл; організація виставки-панорами педагогічних ідей 	Опорний ЗОНЗ міжрайонного центру (району, міста)	Зав. лабораторії методики дошкільної та початкової освіти Зав. РМК району, що є навчальним центром	<ul style="list-style-type: none"> методисти початкової освіти – 20 (4 центри по 4 – 5 районів); керівники РМО – 100 (120) (4 центри по 5 керівників із 4 – 5 районів)

IV етап (районний)	Розгляд проблеми на засіданні районного (міського) метод-об'єднання, організація практичного семінару	Районні (міські) метод-кабінети; опорні навчальні заклади району (міста)	Зав. РМК; Методист з початкової освіти району; Керівники районних (міських) метод-об'єднань	Орієнтовно: 25 – 30 на 24 райони учителі 1-х класів 25 – 30 на 24 райони Учителі 2-х класів – 690 Учителі 3-х класів – 690 Учителі 4-х класів – 768 Учителі класів-комплектів – 300
V етап (шкільний)	Розгляд проблеми на засіданні шкільного методоб'єднання вчителів початкових класів	Усі школи області	Директор ЗОШ, заступник з навчально-виховної роботи, керівник шкільного методоб'єднання	Учителі початкових класів усіх шкіл області
VI етап (само-освітній)	Самоосвітня діяльність учителя на всіх проміжних та кінцевому етапі	Усі вчителі початкових класів області	Самоуправління	Учителі початкових класів усіх шкіл області
Усього охоплено: 100% Учителів початкових класів області				

Зворотний потік інформації:

- визначення рівня професійної компетентності вчителів на курсах підвищення кваліфікації, узагальнення даних;
- результативність участі вчителів початкових класів у різноманітних конкурсах професійної майстерності;
- результативність участі учнів початкових класів в обласних предметних олімпіадах;
- вивчення стану викладання навчальних предметів (упровадження нових програм) у загальноосвітніх навчальних закладах області;
- вивчення перспективного педагогічного досвіду вчителів початкових класів області;
- аналіз інформації на сайтах відділів (управлінь) освіти, районних методичних кабінетів (центрів), загальноосвітніх шкіл області.

**Перспективний план оперативного навчання
вчителів початкових класів за каскадною моделлю
«Реалізація нового змісту Державного стандарту
початкової загальної освіти»**

№ п/п	Назва району (міста)	1 кл	2 кл.	3 кл.	4 кл
		2012/2013 н.р.	2013/2014 н.р.	2014/2015 н.р.	2015/2016 н.р.
1	м. Миколаїв	Творчі лабораторії розвитку початкової освіти за освітніми галузями Державного стандарту Авторська творча майстерня В. О. Губанової			
2	м. Первомайськ	Міжрайонний центр			
3	м. Вознесенськ	Міжрайонний центр			
4	м. Южноукраїнськ	Авторська творча майстерня Н. В. Лаптевої			
5	м. Очаків	Міжрайонний центр			
6	Арбузинський			Міжрайонний центр	
7	Баштанський	Авторська творча майстерня Н. В. Хижняк			
8	Березанський				Міжрайонний центр
9	Березнегуватський	Міжрайонний центр			
10	Братський		Міжрайонний центр		
11	Веселинівський				
12	Вознесенський		Міжрайонний центр		
13	Врадіївський			Міжрайонний центр	
14	Доманівський		Міжрайонний центр		
15	Єланецький				
16	Жовтневий				Міжрайонний центр
17	Казанківський				
18	Кривоозерський			Міжрайонний центр	
19	Миколаївський				
20	Новобузький			Міжрайонний центр	
21	Новоодеський		Міжрайонний центр		
22	Очаківський				Міжрайонний центр
23	Первомайський	Міжрайонний центр			
24	Снігурівський				Міжрайонний центр
25	Школи-інтернати	Авторська творча майстерня В. О. Душенко			

